רוקט זיך אָן א נייע וועלט שחיטה ? ח׳ פ. האלפערין

רעדאקטאָר פון "קאמף" וועט האלטן א לעקציע, מאָרגן, פרייטאג אוונט דעצ. 12, אין פרייהייטס טעמפל

דער קומענדיקער קריג

זון, אויפגאנג — 8.15.
זון אונטערגאנג — 4.26.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

וועטער: וואלקנדיק, מילדער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 274. Winnipeg, Thur. Dec. 11, 1930. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. דאנערשטאג, כא׳ כסלו, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DEC 17 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

פארשווערונג אומצואווארפן סטאלין רעזשים אנטדעקט געווארן פונקט אין צייט, באריכטעט "דיילי מייל"

סטאלין האט געזאלט ארעסטירט ווערן, און טריומוויראט גע-גרינדעט ווערן פון טראצקי, ראקאווסקי און זינאוויעוו. — סטאלינס שפיאנאזש סיסטעם האט פונקט אין צייט גע-מאכט א תל צו די פלענער, באריכטעט צייטונג

לאנדאן, דעצ. 11. — לויט דער נעשיכ-טע פארעפנטלאכט אין "דיילי מייל", האבן די נייעסט וועגן מיסטעריעזע פאסירונגען אין בונטן אין סאוועט רוסלאנד מיט איר-ניקע וואכן צוריק געהאט א גרונט. די ציטונג באהויפטעט, אז א פארשווערונג איז ארגאניזירט געווארן אומצואווארפן סטאלינען און צו גרינדן א דירעקטאראט פון לעצן טראצקי, קריסטיאן ראקאווסקי און גרינגערי זינאוויעוו. אין בלויז א דאנק סטאלינס אויסגעצייכנטן שפיאנאזש סיס-טעם איז עס געלונגען צו אנטדעקן די אריבערגעפירט דעם מאסקווער נארניזאן פארשווערונג פונקט אין צייט צו מאכן זי צו נישט.

אפיציעלן פיר פירער פון דער פארשווע-רונג איז ניט ארעסטירט געווארן, זאגט די ציטונג, אבער זי גיט צו, אז דער גורל פון ריקאוו׳ן, וועלכער איז אין איר געווען פארמישט, איז פארזיגלט.

די קאנספיראטארן, דערציילט די גע-שיכטע, האבן זיך צעטיילט אויף דריי גרופ-פען: איינע אנגעפירט פון ריקאוו און טאמסקי; איינע פון פרעניי סירטאוו, פאר-וצער פון דער ראט פון פאלקס קאמיסא-רען, און איינע פון מ. לאמינאדזשע, הויפט פון די גרוזינישע סאוועטן, וועלכער האט געזאלט געווינען דעם קאווקאז און אוק-ראינע קעגן סטאלינען.

סטאלין האט געזאלט ארעסטירט ווערן און נאכדעם וואלטן זיך אלע דריי גרופּפען פאראייניקט. אין דער פארשווערונג זיי-נען, הייסט עס, אויך געווען פארמישט מיט א שיסערײ.

אלע אין סאוו. רוסלאנד צופרידן מיט אורטייל

מאסקווע, דעצ. 11. — ערשט מיט א וואך צוריק זיינען דורכגעפירט געווארן רייזיקע מאסן דעמאנסטראציעס איבער׳ן לאנד, מיט דער פארדערונג, אז די אכט אנגעקלאגטע פראפעסאָרן און אינזשענערן זאָלן דערשאסן ווערן. היינט איז דער זעלב-בער עולם פונקט אזוי ענטוזיאסטישׁ, וואס די סאוועט רעגירונג האט די אנגעקלאגטע געגעבן אזא פארהעלטנסמעסיק לייכטע שטראף.

די זעלבע צייטונגען און די זעלבע פאב-ריק פאראזאלונגען, וואס האבן פריער גע-פארדערט טויט שטראף, לויבן איצט דיר-גירונג פאר איר מילדקייט, אבער זיי באר-טאגען נאך אלץ די געפאר פון אויסלענ-דישער אינטערווענציע.

—:-:—

קאמוניסט געטויטעט אין האמ-בורגער ראיאָן

האמבורג, דייטשלאנד, דעצ. 11. — איין קאמוניסט איז געטויט געווארן און איינער איז פארוואונדעט געווארן דא נעכטן, ווען ראיאָן זיינען אויסגעבראָכן ביים וואסער-פראנט. דער המון האט געווארפן שסייגער אין דער פאליציי וואס איז געקומען איינצושטעלן אָרדנ-ונג, און די פאליציי האט געענטפערט מיט א שיסערײ.

אלע אידישע טעאטערס אין ניו-יאָרק בלייבן געשלאָסן

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ניו-יארק, דעצ. 11 (איטא). — די אידי-שע טעאטערס אין ניו-יארק פארבלייבן פינסטער א גאנצע וואך, ווי א רעזולטאט פון דער עקשנות פון די יוניאנס פון די מוזיקאנטן און פון די בינע סטאליארעס, וועלכע ווילן ניט איינגיין אויף קיין שום הנחות פארלאנגט פון זיי צוליב די שווערע צייטן.

א שטורעמדיקע קאנפערענץ איז אפגע-האלטן געווארן דינסטאג אוונט, וואו ה׳ גוסקין, פארוואלטער פון דער אקסיאָרן יוניאן, האט באשולדיקט די יוניאנס פון די מוזיקאנטן און סטאליארעס אין אומזי-ניקער עקשנות, וואס קאן פירן צו א קאַ-טאסטראפע פאר׳ן אידישן טעאטער.

—(::)—

ארום פיר מיליאָן קאַ-נאדער האָבן געשטימט אין לעצטע וואלן

אטאווא, דעצ. 11. — 3.922,481 בירגער און בירגערנס פון קאנאדע האבן געשטימט אין די פעדעראלע וואלן לעצטן זומער, — די גרעסטע צאל אין דער געשיכטע פון קאנאדע, און מיט קארנע 650 טויזנט מער, ווי אין די אלגעמיינע וואלן אין 1926, 24,119 צעטלאך איבער׳ן גאנצן לאנד זיינען ניט ריכטיק באצייכנט געווארן און זיי-נען פסול געווארן.

די צאל שטימען אפגעגעבן אין 1926 איז געווען 3,272,062.

דרינגענדיקער תלמוד-תורה קאמיטעט טרעט צו צו זיין ארבעט

דער "פופצענער קאמיטעט", דערווײַל אויף דער ת״ת קאנפערענץ מאנטאג אוונט, האט אפגעהאלטן זיין ערשטע אר-גאניזאציאנס זיצונג לעצטן אוונט, אויס-קלייבנדיק די פאלגנדיקע באאמטע:

מ. דזש. פינקלשטיין, פארזיצער; דר. ב. דזש. גינזבורג, וויצע-פארזיצער; וו. נאלדבערג, סעקרעטאר; ל. ראזנבוים, "פובליסיטי". די אנדערע מיטגלידער זיי-נען: א. י. בארדיצקי, ה. הערים, (פרעצ-קי), מ. לעווין, ס. ב. לעווין, ל. בוק, ק. קלונער, ל. סייפ, סעם לוויס, נ. ראזנ-סטאק, מ. א. לאנדא, וויקטאר רוביין.

דער קאמיטעט האלט אפ א זיצונג היינט אוונט, צו וועלכער עס זיינען איינ-געלאדן פארשטייער פון "יער העיר" און פון "שטאט קאמיטעט".

—(::)—

טיילאָר דערווייל אלס מעיאָר אין וואנקאָווער

וואנקאווער, ב. ק., דעצ. 11 ל. ד. טיי-לאר, זיבן מאל מעיאר פון וואנקאווער ביז 1928, איז ווידער דערווייל געווארן מע-יאר פון וואנקאווער אויף א צווייטן אריכן טערמין. ער האט געשלאגן מעיאר וו. ה. מאלקין מיט 22,550 שטימען צו 17,464.

זעכצן אידישע ארבעטער ארעסטירט געווארן אין נס-ציונה

קאמף פאר באשעפטיקונג פון אידישע ארבעטער אין די אראב זשען פלאנטאציעס פירט צו אומרוען

(ספּעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

ירושלים, דעצ. 11 (איטא). — זעכצן אידישע ארבעטער זיינען ארעסטירט גע-ווארן אין נס ציונה, איינשליסנדיק צוויי סעקרעטארן, אין נאך צוועלף זיינען ארעס-טירט געווארן און פארהעצט געווארן אין רמלה געפענגענעניש. פאר באטייליקן זיך אין דער דעמאנסטראציע פון די ארבעטסלאָזע אידישע ארבעטער אין נס-ציונה נעכטן.

בעת דער דעמאנסטראציע האבן איי-ניקע היצקעפ געבראכן פענסטער אין די הייזער פון די אידישע קאלאניסטן, און זיי האבן ניט צוריקגעטראטן, ביז׳ן די פא-ליציי האט אויסגעשאסן א זאלפּ איבער זייערע קעפּ.

אין פתח-תקוה האבן די אידישע אראב-זשען פלאנטאטארן צוגעזאגט צו באשעפ-טיקן א גרעסערע צאל אידישע ארבעטער, אויב די אידישע ארבעטער פערעראיצע וועט איינשטימען צו שניידן די טעגלאכע שכירות צו דריי שילינג.

ארץ ישראל פארדריי-פאכט נ א צ. פאנד ביישטייערונגען

ירושלים דעצ. 11 (איטא). — די אידן פון ארץ-ישראל האבן ביינגעטראגן 6,700 פונט סטערלינג פאר׳ן נאציאנאל פאנד פאר דיזעקס וואכן זינט דער וויסער פא-פיר איז אויסגעגעבן געווארן, וואס איז דריי מאל מער ווי פאר דעם זעלבן פע-ריאד לעצטן יאר.

באזונדערס צייכענען זיך אויס מיט זייערע בייטראגן פון נאציאנאל-פאנד די אידישע ארבעטער אין לאנד.

—(::)—

חזן שטיינבערג אין כנסת ישראל שול

די כנסת ישראל שול בעט אונז צו מעלדן, אז חזן א. שטיינבערג וועט דאר-טען דאוונען מארגן קבלת-שבת און שח-רית און מוסף דעם שבת אינדערפרי. אלע זיינע זאיינגעלאדן.

זיכן חדשים׳דיק עופה׳לע מוז גיין אין געפענ-געניש אויף דריי חדשים, כאטש עס האט מיט גארנישט ניט געזינדיקט

דערפאר וואס מרס. נעטי שפאק, 131 דזיזראעלי סטריט, האט געבראכן דעם גע-זעץ האבנדיק אין איר באזיץ היינ-גאנצע-טע בראנפן, וועט איר זיכן׳חדשים׳דיק טעכסערל מוזן זיצן דריי חדשים אין טור-מע.

מרס. שפאק איז אנומלט ארעסטירט גע-ווארן, ווען מען האט געפונען צוויי נא-לאן היינ-גאנצע בראנפן אין איר באַ-זיץ. נעכטן איז זי געקומען אין געריכט, מיט׳ן עופה׳לע אין אירע אָרעמס. זי האט זיך מודה געווען אין איר שולד. איר אד-וואקאט האט געבעטן דעם ריכטער צו באַ-האנדלען זי מיט רחמנות. דער ריכטער האט אבער אויף איר אויסגעגעליינט די געוויינלאכע שטראף — $300 אדער דריי חדשים.

מרס. שפאק האט ניט געהאט דאס געלט. מיט איר עופה׳לע צוגעטליעט צו איר בוזים, איז זי אפגעפירט געווארן אין די צעלן. מען גלויבט אבער, אז מען וועט זי ניט פארזעצן אין דער פראוויינציעלער געפענגעניש, נאר אין דער אינדוסטריע-לער היים אין פארטערדש לא פריירי, וואו דאס עופה׳לע וועט קאנען קריגן בעסערע אויפמערקזאמקייט.

מרס. שפאקס מאן איז אויך אנגעקלאגט אין בראנען דעם משיח נגזעזע, אבער זיין פראצעס איז אפגעלייגט געווארן.

סיטי קאָנסיל גיט סובסידיע פון $350 פאר מאונט כרמל קליניק

אויף דער שתדלנות פון דער פאר-וואלטונג פון דער מאונט כרמל קליניק, האט דער שטאט ראט אריינגעשיקט א טשעק אויף $350 אלס א סובסידיע צו דער אינסטיטוציע פאר׳ן יאר 1930.

ביז דער סובסידיע האט די שטאט גע-מאכט אן אויספארשונג אין דער קליניק בנוגע איר טעטיקייט צווישן דעם ארימען טייל פון דער באפעלקערונג. מעיאר וועב און א צאל שטאט באאמטע האבן באַ-זוכט די אינסטיטוציע.

סטאטיסטיקס האבן איבערציינט, אז א גרויסע צאל קראנקע וועלכע האבן ניט געהאט די מעגלאכקייט צו באצאלן פאר מעדיציניש באהאנדלונג, האבן גע-קראגן פרייע מעדיציניש באהאנדלונג אין מאונט כרמל קליניק, און אז די קלי-ניק האט געטאן איר פליכט, וואס זי האט זיך אונטערגענומען צו טאן.

דער פאלשער איינדרוק, אז די קליניק איז עטאבלירט געווארן בלויז פאר׳ן צוועק צו היילן ניי-געקומענע אימיגראנ-טען, האט זיך ארויסגעוויזן צו זיין ניט ריכטיק, ווייל לויט די אנגעוויזענע צי-פערן זיינען בלויז ארום דריי פראצענט חולאים פון דער קאטעגאריע באהאנדלט געווארן אין יאר 1929 צווישן די אלגע-מיינע פארגעניסטרירטע חולאים.

וואָס אויף דער וועלט קאָן פארלויפן

פארוואס מעיאר וואָקער האט געוויינט

מעיאר דזשיימס וואָקער, פון ניו-יארק, האט געוויינט מיט ביטערע טרערן, — אפשר האט ער נאך קיינמאל אין זיין לע-בען אזוי ביטער ניט געוויינט.

אויף אים קוקנדיק האט זיך צענאסן אין טרערן ווי א ביבער דער הויפּט-פאליציי ריכטער פון ניו-יארק, דזשאזעף קאריגען, גלייך ווי זיין טאטע און מאמע, וואלטן אים נאר-וואס געשטארבן און ער וואלט פארבליבן אן עלנטער יתום.

וואס איז עפעס די מעשה ? וואס פאר-ניסן עפעס די חשוב׳סטע בירגער פון ניו-יארק טרערן ווי די אידענעס ?

אפשר האט זיי געבאך פארקוועטשט דאס הארץ פונ׳ם שווערן גורל פון ניו-יארקס 800 טויזנט ארבעטסלאזע ?

יא — ס׳האט זיי פארקוועטשט דאס הארץ, אבער פון עפעס אנדערש.

ריכטער קאריגען האט געטראגן ביי זיך אין קעשענע אן אינטערעסאנט שפּילאכל וואס א באקאנטער האט אים געגעבן.

אין ווען ריכטער קאריגאן איז געזעסן מיט׳ן מעיאר און געמיטלאך געשמועסט, — אפשר ווענן דעם ווי מען צעטרייבט קאמוניסטישע פארזאמלונגען מיט טרערן באמבעס, — האט פלאלונג "דאס שפּי-לאכל" געפלאצט אין דעם ריכטערס קע-שענע.

דאס איז געווען א טרערן באמבע און טאקע די אמת׳ע !

עס האט גענומען דעם מעיאר און דעם הויפּט ריכטער אפשר א שעה געטרייסט צו ווערן . . .

דער מלך-המות זוכט אָפּ זיין קרבן . . .

דר. וויליאם קעלסי, 96 יאר אלט, פון מאנטעריי, אינדיאנא, איז ניט געווען קיין אנהייננער פון דר. ניי-יע דערפינדונגען.

ער האט באזונדערס ניט ליב געהאט קיין אוטומאביל. וואס, וואס האט ער קיין צייט ניט ? ס׳איז אים אפשר ניט לאנג געבליבן צו לעבן, און ער וועט בעסער שטארבן מיט׳ן אמיר׳לאכן טויט, ווען די צייט וועט קומען.

פארט ער אנומלט פון זיין אפּס אין שטעטל, נאך א טאג ארבעט, צו זיך אהיים אויפ׳ן פארם. ער פארט מיט א פערד און וואגן. ווי זיין טאטע און זיידע האבן גע-טאן: ס׳איז לאנגזאמער, אבער זיכערער.

אויפ׳ן אייזנבאן קרייץ-וועג טרעפט אן אומגליק: עס קומט אן א צוג און צעשמע-טערט זיין וועגעלע. דער אלטער דאקטאר, איז געבליבן ליגן טויט אין א טייך פון בלוט.

* * *

און אט איז אן עגלאכע מעשה וואס איז אנומלט פארלאפן אין פארט דזשיערוויס, ניו-יארק, אבער ניט מיט אזא טרויעריקן סוף: דער קרבן איז שווער פארוואונדעט געווארן, אבער ער איז געבליבן לעבן.

עדוואַרד אלען האט מען מיט אים גערופן, און ער האט דוקא יא געגלויבט אין אור טאמאביל.

דער אייזנבאן קרייץ-וועג דא איז דוקא א זיכערער, די ליניע וואס גייט דא דורך קיין וועסט-ברוקוויל, נ. י., איז אן אומ-באדייטנדיקע, און איבער איר גייט דורך נאר איין איינציקער צוג א טאג.

דארף אבער אלען צוטרעפן פונקט אין צייט, ווען דער איינציקער צוג גייט דורך.

און עס האט פאסירט אזוי, אז זיין אור-טאמאביל איז געשמעטערט געווארן, און אים אליין האט מען קוים א לעבעדיקן אפגעפירט אין שפיטאל אריין.

צוויי מאל גע׳נט זיך, דריי מאל חתונה געדאט

אין אמעריקאנער "הויכער סאסייטי" איז היינטיקע צייטן גט׳ן זיך כמעט אזוי נויטיק אויף אנצוהאלטן דעם הויכן טאן אזוי דעם סטיל, ווי טראגן א "מאקסידא" ביי א פארמאלן "דינער".

אויב איר גט זיך קיין איין מאל ניט, וועט מען אייך באריידן, און צום סוף וועט מען אייך נאר אויפהערן איינלאדן אין דער הויכער סאסייטי.

א שיקאגער פּאעט, לעפלי פאפּאלדיינג, האט געהאנדלט לויט דער מאדע: ער האט זיך מיט זיין ווייב גע׳נט.

באלד ווי ער האט מקיים געווען די מצוה, האט עס שוין ניט אויסגעמאכט, אז ער זאל צוריק חתונה האבן מיט זיין״ע״נ-גט ווייב׳ל.

האבן זיי צוריק געשטעלט א חופה און האבן ווייטער געלעבט גליקלאך צוזאמען.

דאס פּאר׳ל האט אבער באלאנגט צו די "מהדרים מן מהדרים", און, כדי יוצא צו זיין לכל הדעות, זיינען זיי אוועק און גאנאמאל אפּגע׳נט זיך.

אנומלט איז די גע׳נט׳ע מרס. פאפּאל-דינג אריין אין א קירך און האט אויף דער וואנט דערזעען איינע פון איר געווענענעם מאנס פּאעמע.

זי האט דערפילט, וואס פאר א טייערע כלי זי האט פארלאָרן. די ליבע האט זיך ווידער צעפלאקערט אין איר הארצן, און...

דא ניט לאנג האבן זיי געשטעלט א חו-פה צום דריטן מאל, און טאקע אין דער זעלבער קירך, וואו ס׳איז געווען אויסגע-האנגען די פּאעמע, וואס האט געשפּילט די ראל פון א שדכן.

ווייסט איך ?

אין אמעריקע זיינען לעצטן יאר פאר-בויכט געווארן איבער 100 ביליאָן סיגאר-רעטן, — ארום 1.000 סיגארעטן אויף יעדן מאן, פרוי און קינד.

דאס יאר וועט דער פארברויך זיין נאך גרעסער. די טאבאק אינדוסטריע געבליט זיך אלע מאל אין די יארן פון קריזיס.

אינשטיין אפעלירט צו אמעריקאנער אידן צו שטיצן וויסנשאפט אינסטיטוט

שיף בעלגעלאנד, דעצ. 11 (איטא). — פּראפעסאר אלבערט איינשטיין האט דא היינט ארויסגעלאזן א רוף צו די אמעריקאַ-נער אידן, זיי זאָלן שטיצן מיט א ברייטער האנט דעם קאמפּפּיין וואס וועט איצט דורכגעפירט אין אמעריקע פאר דעם אי-דישן וויסנשאפטלאכן אינסטיטוט אין ווילנע.

פּראפ. איינשטיין, וועלכער איז אנב א מיטגליד פון דער וועלט עקזעקוטיווע פון דעם וויסנשאפטלאכן אינסטיטוט, זאגט אין זיין רוף:

"די טעטיקייט פון דעם אינסטיטוט, וואס פארהיט אונזערע היסטאָרישע מאָנר-מענטן פון דער פארגאנגענהייט און וועלכע ליינט דעם וויסנשאפטלאכן פונדאמענט פאר׳ן נאר אין אנדערע אלבערט אלבערט איינשטיין האט דא היינט ארויסגעלאזן א רוף צו די אמעריקאַ-נער אידן, זיי זאָלן שטיצן מיט א ברייטער האנט דעם קאמפּפּיין וואס וועט איצט דורכגעפירט אין אמעריקע פאר דעם אי-דישן וויסנשאפטלאכן אינסטיטוט אין ווילנע.

—(::)—

קעלאָג קריגט נאָבל פריז

אסלא, נארוועגיע, דעצ. 11. — פּ. ב. קעלאָג, געווענער אמעריקאנער שטאטס סעקרעטאר, האט דא געקראגן דעם 1929 נאבל פריז פאר פרידן, פאר דעם באוואוסטן קעלאָג-בריאן פרידנס אפּמאך.

קעניג האאקאן האט פערזענלאך באַ-גריסט דעם געווינער.

200 געוועזענע אידישע נעפלייט פּראָצעסירט פאר ניט צאָלן שטייערן

מאסקווע, דעצ. 11 (איטא). — צוויי הונדערט געוועזענע אידישע נעפלייט ווערן איצט פּראָצעסירט אין אדעס, אויף דער קלאגע פון ניט באצאלן די שטייער חובות, און ווער פון זיי זאל באטראכט ווערן ווי א "באוואוסט-זיניקער ניט צאָלער". די וואס ווילן אנער-קענט ווערן פאר אויעלכע דערווארטן זיי-ער שווערע שטראפן.

ביי דער דערעפענונג פונ׳ם פּראָצעס נעכטן האט דער פּראָקוראָר הויפּטזאכלאך אינטערעסירט זיך מיט דער פראגע, ווען וואנען די אנגעקלאגטע האבן געלעבט די לעצטע עטלאכע יאר, זינט זיי האבן אויס-געהערט האנדלען.

פאלקס - ציילונג פאר׳ן נאציאָנאל פאָנד פאנגט זיך אָן זונטאָג

דער "ראל-קאל" פאר׳ן נאציאנאל פאנד פאנגט זיך אָן דעם קומענדיקן זונטאג, דעצ. 14טן, ערב חנוכה.

מיט דער דאזיקער פאלקס-ציילונג ווערט געגעבן דער היגער אידישער באַ-פעלקערונג די געלעגענהייט צו אויסדרי-קען דעם פּראָטעסט קעגן פעספילדס "ווייס פּאפּיר", — וואס האט באזונדערס אטאקירט דעם נאציאנאל-פאנד, — אויף א ממשות׳דיקן אופן.

יעדער ביישטייערער וועט זיך אונ-טערשרייבן אויף א "פּראָטעסט און סאָלידאריטעט דעקלאַראציע", אויסדרי-קענדיק זיין פּראָטעסט קעגן דעם ווייסן פּאפּיר און זיין סאָלידאריטעט מיט דעם אידישן נאציאָנאל-פאנד.

יעדער איד אין וויניפּעג ווערט גע-בעטן בייצוטראָגן צו דעם פּראָטעסט און סאָלידאריטעט פאנד לויט זיינע מעגלאַכ-קייטן, העלפנדיק דערמיט צו פארשטאר-קען די אידישע פּאָזיציעס אין ארץ-ישראל.

פארשווערונג אומצואווארפן סטאלין רעזשים אנטדעקט געווארן פונקט אין צייט, באריכטעט "דיילי מייל"

אלע אין סאוו. רוסלאנד צופרידן מיט אורטייל

מאסקווע, דעצ. 11. — ערשט מיט א וואך צוריק זיינען דורכגעפירט געווארן רייזיקע מאסן דעמאנסטראציעס איבער׳ן לאנד, מיט דער פארדערונג, אז די אכט אנגעקלאגטע פּראָפעסאָרן און אינזשענערן זאָלן דערשאסן ווערן. היינט איז דער זעלב-בער עולם פונקט אזוי ענטוזיאסטיש, וואס די סאוועט רעגירונג האט די אנגעקלאגטע געגעבן אזא פארהעלטנסמעסיק לייכטע שטראף.

די זעלבע צייטונגען און די זעלבע פאב-ריק פאראזאלונגען, וואס האבן פריער גע-פארדערט טויט שטראף, לויבן איצט די רע-גירונג פאר איר מילדקייט, אבער זיי באַ-טאגען נאך אלץ די געפאר פון אויסלענ-דישער אינטערווענציע.

—:-:—

קאָמוניסט געטויטעט אין האַמ-בורגער ראיאָן

האמבורג, דייטשלאנד, דעצ. 11. — איין קאמוניסט איז געטויט געווארן און איינער איז פארוואונדעט געווארן דא נעכטן, ווען ראיאָן זיינען אויסגעבראָכן ביים וואסער-פראנט. דער המון האט געווארפן שסייגער אין דער פאליציי וואס איז געקומען איינצושטעלן אָרדנ-ונג, און די פאליציי האט געענטפערט מיט א שיסערײ.

אידישע נעפלייט פאר ניט צאָלן שטייערן

פאלקס - ציילונג פאר׳ן נאציאָנאל פאָנד פאנגט זיך אָן זונטאָג

א בוך וואָס האָט געמאכט א שטארקן רושם אויף דער וועלט

דאָס לאנד צווישן מזרח און מערב

פונם שטאקהאלמער הויפּט ראבינער, מ. ערנפרייז

דאס דאזיקע בוך וואס איז דערשינען מיט איבער א יאר צוריק, האט געמאכט א גוואלדיקן רושם און איז איבערזעצט געווארן אין א סך אייראָפּייאישע שפּראכן.

דאס בוך איז נאך אבער אין אידיש ניט דערשינען. בלויז איינע אויסצוגן פון דעם בוך זיינען דערשינען אין אידיש, — אין "דאס אידישע וואָרט" (מיט א פאר חדשים צוריק), אין דער איבערזעצונג פון

אונזער בעלגישן מיטארבעטער

ק. בראקער

אונטערן נאמען "די מאראנען אין פּארטיגאל"

ה׳ בראקער האט אונז אויצט צוגעשיקט די ווייטערדיקע קאפּיטלאך פון דעם דאזיקן מערקווירדיקן בוך, און מיר הויבן זיי אָן פארעפנטלאכן אין פארזעצונגען, אונטערן קעפּל

"דאָס לאנד צווישן מזרח און מערב"

הויבט עס אָן לייענען

מאָרגן אין "דאָס אידישע וואָרט"

קאמף קעגן קריסמעס פייערונג אָנ-געפאנגען זיך אין סאָוועט רוסלאנד

מאסקווע, דעצ. 11. — טויזנטער פּראָפעסאָרן, לערער, לעקטאָרן און סטו-דענטן זיינען מאביליזירט געווארן אי-בער׳ן גאנצן סאוועטן פארבאנד צו באַ-קעמפן די פייערונג פון קריסמעס, — ווי עס איז דאָ נעכטן אנגעסירט געווארן פון דער געזעלשאפט פון מיליטאנטשע אטעאיסטן.

די אלע וועלן דארפן אדרעסירן מאסן פארזאמלונגען, "קלאר צו מאכן פאר די ארבעטער און פּויערים, ווי די גלחים נוצן אויס די לענגערע פון קריסטוסעס קען".

נעבערט פון קאנטרעוואלוציאנערע צוועג-עגן קריסמעס האבן אבער ניט פאר-לינג, און זיי וועלן זיך באנוגענען מיט אנטי-רעליגיעזער פּראָפּאגאנדע, ניט באַ-גוצנדיק זיך מיט קיין גוואלד - מיט-לען.

די טעאטערס און קלובן וועלן זיין ברייט אפן און וועלן געבן ספּעציעלע פּראָגראמען קריסמעס אוונט, כדי אפּ-צוציען דעם עולם פון די קירכען.

א חנוכה אוונט אין עדמאָנטאָן

עדמאנטאן, אלטא. — קומענדיקן דינסטאג, דעצ. 16טן, וועט דער הינער פּיאָנערן פרויען קלוב דורכפירן א חנו-כה אוונט, 8.30 נ. מ., אין הויז פון מרס. סאטאנאוו. א רייכע פּראָגראם פון געזאנג און פארווייַלונגען ווערט צוגע-גרייט.

קאמף פאר באשעפטיקונג פון אידישע ארבעטער אין די אראב זשען פלאנטאציעס פירט צו אומרוען

ארץ ישראל פארדריי-פאכט נ א צ. פאנד ביישטייערונגען

חזן שטיינבערג אין כנסת ישראל שול

זיכן חדשים׳דיק עופה׳לע מוז גיין אין געפענ-געניש אויף דריי חדשים, כאטש עס האט מיט גארנישט ניט געזינדיקט

סיטי קאָנסיל גיט סובסידיע פון $350 פאר מאונט כרמל קליניק

קאמף קעגן קריסמעס פייערונג אָנ-געפאנגען זיך אין סאָוועט רוסלאנד

א חנוכה אוונט אין עדמאָנטאָן

טיילאָר דערווייל אלס מעיאָר אין וואנקאָווער

דאָס לאנד צווישן מזרח און מערב

מאָרגן אין "דאָס אידישע וואָרט"

קומט מאָרגן, פרייטאג 8.30 אוונט אין פאָלקס-שול האבן עונג שבת.

סדר פון טיש: א. די באדייטונג פון שבת. ב. שבת אין דער אידישער ליטעראטור. ג. זמירות לשבת. ד. שמועסן

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

„מעסיק אנטיסעמיטיש"

די מפלה פונ'ם היימוועד אין די עסטרייכער וואלן האט געפירט צו דעם אז די עקסטרעם אנטיסעמיטישע רעגירונג פון קאנצלער וואגאין זאל פאלן, און אויף איר אָרט זאל פארמירט ווערן א נייע, מעסיקערע רעגירונג, וועלכע האט ניט איינגעשלאסן קיין היימוועד מיטגלידער אינ'ם קאבינעט.

די נייע רעגירונג איז איבערהויפט א קריסטלאך סאציאלע. — דאס הייסט, פון דער זעלבער פארטיי וואס וואגאין און זייפעל. אבער אנשטאט דעם היימוועד, איז די קאָאליציע דאס מאל געשלאסן געווארן מיט שאבערס פארטיי, וועלכע שטייט צווישן די קריסטלאך סאציאלע און די סאציאל־דעמאקראטן. — עסטרייכס איינציקע צענטער פארטיי.

די קריסטלאך סאציאלע פארטיי איז אן אויסגעשפראָכן אנטיסעמי־טישע פארטיי. זי האט אָבער פאר יארן געהאלטן די עסטרייכער רעגירונג אין אירע הענט, און טראָגנדיק אויף זיך די דאזיקע אחריות, האט זי גע־מוזט צוזטען איר שנאה צו די אידן, וואס שפילן א וויכטיקע ראָל אין עסט־רייכס עקאָנאָמישן לעבן. אמווייניקסטנס, האבן זיי געמוזט פריינגלאכער באציען זיך צו דער אידישער גרויס בורזשואזיע, וועלכע האט איר איינגע־לאך אריינסגעהלאפן אין איר קאמף קעגן די סאציאליסטן.

וואס איז שייך שאבערס פארטיי, איז זי נאך וויניקער אנטיסעמי־טיש ווי די קריסטלאך סאציאלע . . . אָבער פריי פון אנטיסעמיטיזם איז זי אויך ניט. דער פאקט איז, אז אינ'ם ליסט פון אירע קאנדידאטן איז קיין איינציקער איד ניט געווען. ניט געקוקט אויף דער גרויסער ראָל וואס אידן שפילן אין דער ליבעראלער באוועגונג.

אָבער וועלכע פארטיי אין עסטרייך איז דאס איינגאנצן פריי פון אנ־טיסעמיזם? עס איז שוין ניט איין מאל אָנגעוויזן געווארן, אז אפילו די סאציאל־דעמאקראטישע פארטיי, די גלענצנדסטע פירער פון וועלכער זיי־נען אידן, איז אביסל אָנגעשטעקט מיט אנטיסעמיטיזם.

אָט האט די טעג א סאציאליסטישער רעדנער אינ'ם עסטרייכער פאר־לאמענט, דעפוטאט ראנער, ענטפערנדיק שטראָמבערג אויף אן אנטיסע־מיטישער רעדע, באמערקט, אז "ער זאל ניט פארוואנדלען דעם פארלאמענט אין א אידישער שול". ער האט זיך באלד פארכאפט און געפרואוט פאר־ריכטן דעם שלעכטן איינדרוק וועלכן דיא באמערקונג האט געקענט מאכן. אָבער דער פאקט וואס אט באמערקונג האט זיך געקאָנט ביי אים ארויס־רייסן, איז א באוויז, אז אויך סאציאל דעמאָקראטן אין עסטרייך זיינען ניט איינגאנצן פריי פון אנטיסעמיטישע פארורטייל, כאטש מען שעמט זיך דערמיט.

נאך וואגאינס היימוועד קאָאליציע האבן די עסטרייכער אידן איצט דערפאר פייער אָפּגעאָטעמט. זיי" זיינען צופרידן, וואס די נייע רעגירונג איז בלויז א "מעסיק אנטיסעמיטישע", און אירע מיטגלידער וועלן אמווייניקסטנס ניט אנפירן קיין אָפענע פראָפאגאנדע פאר פאָגראָמען.

דער פאלעסטיניש-סירישער פאראייניקונג פארשלאג

אין פראנקרייך איז לעצטנס, פארהאנדלט געווארן דער פארשלאג, אז ענגלאנד און פראנקרייך זאלן מאכן שותפות אין זייערע מאנדאטן איבער פאלעסטינע און סיריע, עפענענדיק ביידע לענדער פאר אידישער קאָלאָני־זאציע.

דער פארשלאג איז געמאכט געווארן מיט'ן צוזעץ צו לייזן די שווע־ריקייטן וואס ענגלאנד האט אין דורכפירן אירע מאנדאטן פארפליכטונגען, און די הנחה ווערט געמאכט, אז דורך א פאראייקונג פון די בקידע לענדער אונטער איין בשותפות'דיקן מאנדאט, וועלן זיך עפענען א סך ברייטערע מענלאכקייטן פאר אידישער קאָלאָניזאציע.

דער דאזיקער פלאן קאן אפשר זיין זייער א גוטער, ער ליידעט אָבער פון איין זייט גרויסן חסרון: ער ווערט ניט געמאכט פון פאליטיקער און שטאאסלייט, נאר פון געלערטע און כלל־טורער.

דער פארשלאג גייט באשיינפערלאך ארויס פון דעם שטאנדפונקט, אז ענגלאנדס הויפט אינטערעס אין פאלעסטינע איז צו דערפילן אירע פאר־פליכטונגען צו די אידן און צו די אראבער, און אז פראנקרייך האט אויף זיך גענומען די מאנדאטן לאסט אין סיריע, כדי צו שטעלן סיריע אויף די פיס. און, באלד ווי אלע זיינען דא אויסן די טובה פון די באטרעפנדיקע מאנדאטן מערידאריעס און מען איז שטארק פאראינטערעסירט אין דערפילן די צו־זאגן פון דער פעלקערליגע צום אידישן פאלק, וועלכן ענגלאנד און פראנק־רייך געמאנט שליסן די פראיעקטירטע שותפות. כדי צו קאנען דורכפירן די דאזיקע אויפגאבעס אויפ'ן בעסטן אופן.

ווען עס זאל אָבער קומען צו פאקטישע פארהאנדלונגען וועגן אזא פלאן, וועלן פראנקרייך מסתמא זייער גערן איינגעוויליקט צו נעמען אויף זיך די שווערע לאסט פון העלפן ענגלאנד דורכפירן אירע פארפליכטונגען אין פאלעסטינע, און ענגלאנד וועלן געענטפערט מיט א ברייטהארציקן אָנ־באָט צו העלפן פראנקרייך צו טראגן פון סיריע. פראנקרייך וועט אָבער ניט איינשטימען אז ענגלאנד זאל אריינשטעלן א פוס אין סיריע, און ענגלאנד — אז פראנקרייך זאל קומען מיט איר איינפלוס קיין פאלעסטינע.

מען דארף זיין זייער נאאיוו צו גלויבן, אז פראנקרייך און ענגלאנד האבן גענומען אויף זיך די מאנדאטן לאסט צוליב אימעצנס טובה וועגן, און אז דיא צוויי מדינות, וואס קאָנקורירן זייער שטארק פאר'ן איינפלוס אויפ'ן אריענט, וועלן מיט די איינגענע הענט איינע דער צווייטער עפענען די טירן פון זייערע איינפלוס באזעס.

וועט היטלער מאכן א "פוטש?"

אויב ס'איז ריכטיק די באהויפטונג פון דער בערלינער קאָמוניסטי־שער צייטונג "וועלט אם אבענד", גרייט זיך היטלער צו א באלדיקן "פוטש", מיט'ן צוזעץ צו גרינדן א פאשיסטישע דיקטאטור אין דייטשלאנד.

מי מאן אכט יאר צוריק האט שוין היטלער געמאכט א "פוטש", דעם בארימטן "ביר האלע פוטש" אין מינכען. אָט די "רעוואָלוציע" זיינע האט דאן עקזיסטירט עפעס א טאָג צי צוויי. און איז געווען מער א בורלעסק קאָמעדיע, ווי וואס ס'איז אנדערש.

איצט, אמת, האט היטלער ניט געציילטע נאָכפאָלגער, ווי מיט אכט יאר צוריק, נאר מיליאָנען אָנהייננגער. אָבער אויך איצט האט ער קעגן זיך נאך מער מיליאָנען גוט אָרגאניזירטע סאָציאל־דעמאָקראטן, וואס זיינען קעמפן מיט זייערע לעבנס פאר דער רעפובליק, און א רעגירונג, וואס איז פעסט אנטשלאָסן ניט צו דערלאָזן אז דייטשלאנד זאל רואינירט ווערן פון א באנדע אוואנטיורסטן.

און, אויב היטלערס געפאלגטער פוטש וועט זיך ניט פארענדיקן מיט אזא פארס ווי מיט אכט יאר צוריק, האט ער אָבער איצט אויך זייער קליינע שאנסן אויף דערפאלג.

נאטירלאך, וועט א היטלעריסטישער אויפשטאנד אונטער די איצ־טיקע באדינגונגען קאָנען קאָסטן א סך בלוט פארגיסונג, — און מיר, ווי אידן, זיינען באזונדערס באזאָרגט פאר דעם גורל פון די דייטשע אידן. וואס וועלן זיין די ערשטע אויפ'ן פייער אין פאל פון א היטלעריסטישן אויפשטאנד

מיר קאָנען אָבער דערווארטן, אז די רעגירונג, געווארנט וועגן די היטלעריסטישע פלעגער, וועט באצייטנס אָנגעמען די געהעריקע מיטלען קעגן דעם געפאלאנטן פאשיסטישן אויפשטאנד.

(וויטערעס סומט
קאפיטל 4

פארוואס ניט האאגער טריבונאל

(ספעציעל פאר ד. א. וו. דורך "איטא") פון א. פוניאנסקי

ציוניסטישע קרייזן אין לאנדאן זיינען קעגן דעם האאגער טריבונאל אין איצטיקן מאָמענט. — דערפארונג מיט קאָמיסיעס וועלכע דארף דינען אלס א ביישפיל פאר דער צוקונפט.— די כותל־מערבי קאָמיסיע וואלט איצט געדארפט באַיקאָטירט ווערן צוליב אינדיסקרעציע פון פאר־זיצער. — דער האאגער טריבונאל — די העכסטע אינסטאנץ אין דער גאָרער וועלט פאר די אינטערנאציאָנאלע סכסוכים.

מיט גרויס שפאנונג, וואַרט די ענגלי־שע פּרעסע און די לאנדאנער אידישע קרייז אויף וואס די קומענדיקע פאר וואָ־כען וועלן ברייננען און אין די אידישע צו־קונפט אין ארץ־ישראל וועט זיך געשטאל־טען, איבער די ווייטער'דיקע שריט וועלי־כע מ'דארף אָננעמען אין אנבאטראכט פון דער געשאפענער לאגע הערשט דורכאוס ניט אן איינאייזלאכע מיינונג. די עק־סטרעמע ציונים פארלאנגען אנטשיידענע שריט וועלכע זאלן איין מאל פאר אלע מאל קלאר מאכן די לאגע, דערפארענע און פארזיכטיקע ציוניסטן זיינען אָבער קעגן אזעלכע מאסנאמען. ביז וועלכע ס'איז ווייטערע באשלוסן ווערן געפאסט, איז דאר־ויבער וויכטיק מ'זאל זיך באיסל אָפּגעבן "א חשבון הנפש" און מיט ריזיכטן אויף דער פארגאנגענהייט באשליסן די צוקונפט.

מען קאן דערביי אנערקענען, אז מיר איז האבן וויניק דערפארונג אין פאָליי־טיק. איז האבן געהאט וויניקער מעג־לאכקייט ווי וועלכע ס'איז זעלבסטשטיי־ענדיקע מלוכה זיך אויסצובילדן אויף דעם געביט. ביי אונז איז אלץ געמאכט געווארן "דורך שתדלנות. די פאליטיק פון "שתד־לנות" ווערט טיילווייז געפירט ביי אונז ביז אויף היינטיקן טאג. ווי אָבער מיר נעמען זיך צו פאליטיק אין וועלטלאך זין פון ווארט אזוי פארלירן מיר איין פאזיציע נאך דער אנדערער. צו דער צייט ווען מיר האבן הונדערטער גרויסע וויסנשאפטלא־כער, האבן מיר זייער וויניק געפירט ביי אונז אויף היינטיקן טאג. ווי אָבער מיר נעמען זיך צו פאליטיק אין וועלטלאך זין פון ווארט אזוי פארלירן מיר איין פאזיציע נאך דער אנדערער. צו דער צייט ווען מיר איין הונדערטער גרויסע וויסנשאפטלא־כער, האבן מיר זייער וויניק פאליטיקער. מ'קאן זיי אויפציילן אויף די פינגער פון איין האנט. ענגלאנד האט מער דערפא־רונג, פון אלע אנדערע מלוכות אויפ'ן גע־ביט פון פאליטיק, איבערהויפט קאָלאָניא־לע פאליטיק, וועלכע זי האט בז'לעצ־טענס געפירט זייער דערפאָלגרייך.

אין דער צייט ווען גרויסע מלוכות האבן פארלאָרן זייערע קאָלאָניעס, איז ענגלאנד פארבליבן א וועלט־אימפעריע מיט קאָלאָ־ניעס מער ווי אלע אנדערע לענדער צוזא־מען. אמת, ענגלאנד מאכט איצט דורך א שווערן קרייזיס; אמת, אין ענגלאנד זיי־נען לעצטנס אויך געמאכט געווארן און ווערן נאך געמאכט קאָלאָסאלע פעלערן, וועלכע קאָנען מיט דער צייט ווערן פאר־טאל פאר דער בריטישער אימפעריע. אָבער ניט קוקנדיק אויף דעם, איז ענגלאנד דאך א וועלט מאכט מיט פאליטיקער, אויסגע־בילדעט אין פארלויף פון דורות.

ווען מיר זוכן צו פארגלייכן אונזערע כחות אין פאליטיק מיט ענגלאנד, מוזן מיר גע־דענקען דעם כח פון אונזער אפּאָנענט. מיר מוזן נעמען בחשבון, צי זיינען מיר שטארק גענוג פאר א פאליטישער מלחמה מיט ענגלאנד, און צי ס'וואָלן ניט געלוינט פאר אונז בעסער פארטזוצן אונזער אר־בעט אין ווייניקער געפערלאכע דרכים.

אין שתדלנות האבן מיר פארט מער דערפארונג ווי אין פאליטיק, ס'איז ניט דער שענסטער וועג. ס'איז ניט דער וועג פון מלחמה, אָבער א מער זיכערער, מיט די זעלבע שאנסן צו געווינען אדער צו פארלירן. בפרט ווען מען זאל נעמען אין באטראכט אונזער דערפארונג מיט ענ־גלאנד אין פארלויף פון לעצטן יאר, וואו ענגלישע קאָלאָניאלע פאליטיק האט שטענ־דיק פארשטאנען צו פארפירן די פראגע אויף אויף אזעלכע וועגן וועלכע פאסן אים אמ־בעסטן.

אט לאמיר למשל נעמען די אויספאר־שונגס קאמיסיע, וועלכע איז געשיקט גע־ווארן קיין ארץ־ישראל נאך די פאגראמען. אט, ס'איז ניט נעווען אן אומפארטייאי־שע קאמיסיע; אמת, ס'איז געווען אן ענ־גלישע קאמיסיע, און א ענגלישער קאָלאָ־ניאלער ריכטער איז געשטאנען בראש פון איר. אָבער וועגן די קאמיסיע איז געשיקט געווארן קיין ארץ־ישראל, איז קיין שטימע ניט געהערט געווארן קעגן איר. אלע אידן זיינען געווען פול מיט האָפענונג. אלע איי־דען זיינען געווען זיכער, אז ישר וועט געוויזן. און ישר איז דאך געווען איינגאנ־צען אויף דער אידישער זייט; פאגראמען, אראנאיזירטע פאגראמען קעגן אידן. צי איז דער געווען א ספק אז די אידן זאלן פון אן אויספארשונג אין דער פראגע ארויסקו־מען די שולדיקע? די דעזולטאטן פון דער אויספארשונג זיינען גוט באקאנט. ענגלי־שע קאָלאָניאלע פאליטיק — ביטרער און מער דערפארן ווי די אידן, האט געוואוסט, צו פארפירן דעם פראָצעס אין דער ריכ־טונג וועלכער ס'האט איר געפאסט.

א צווייטער "משפט" איז דאן פארפירט געווארן דורך א צווייטן ריכטער, סער דזשאן האפ־סימפסאן. אידן האבן ארויס־געוויזן אומצופרידנהייט, געוויסע ספקות אָבער די געדעטע פעסימיסטן אפילו, האָ־בען ניט דערווארטעט, אז דער רעזולטאט פון דער אויספארשונג וועט זיין אזוי פאָ־טאל. דאן, אונזער לעצטע דערפארונג איז מיט דער כותל המערבי קאמיסיע. אמת, דאס באשלוסן פון דער קאמיסיע וועלן ניט באקאנט ווערן פאר'ן סוף יאר. די קאמי־סיע איז אן אינטערנאציאָנאלע אין פאל־גלאך האט מען געקאָנען דערווארטן, אז זי וועט זיין אין א ניט פארטייאישע. שיין איצט אָבער קאן מען זעען אין וועלכער ריכטונג זי איז געגאנגען און וואס איר אנטשלוס וועט זיין. דער פארזיצנדער פון דער קאָ־מיסיע איז ה'לעפגרען, א שווארצישער ריכ־טער, וועלכער לפנים וועגן האט געדארפט ס'איז א געטראלער. איז ער אָבער באגאנגען א קליינע אינסקרעציע. ס'איז אָנגענומען אין דער גאנצער וועלט, אז א ריכטער זאָל ניט ניט ארויס אין דער עפנטלאָ־קייט וועגן דעם ענין וועלכן ער האט גע־משפט, ניט אפילו נאכדעם ווען עס האט ארויסגעזאגט זיין אורטייל, אין קיין פאל אָבער ניט איידער דער משפט איז ארויס־געטראָגן געווארן. אין אזא פאל ווערט דער ריכטער צוריקגעזאָגט אראָפּגעזעצט אין א נייער נעריכט הויבט אז די אויספארשונג פון דאס ניי.

די פראגע פון כותל־המערבי איז לפנים וועגן א רעליגיעזע פראגע. צוויי־פלאָגז האט דער אינצידענט ארום כותל־המערבי נעהאט פאליטישע קאָנסעקווענצן אין עס וואלט געווען דאריבער ריכטיק אין דער ווארטן, אז דער ריכטער וועלכער האט דעם סכסוך צו משפט'ן זאל זיך איבער דער פראגע ניט ארויסזאגן. דאס האט אָבער ניט אָפּגעשטעלט דעם ה'לעפגרען צו פאר־עפנטלאכן אן ארטיקל אין שטאקהאלם, וועלכער איז אויך טעלעגראפיש איבערגע־נעבן געווארן אין לאנדאנער "טיימס" און אין אנדערע צייטונגען. אין וועלכן ער זאגט דער ערזוים דעם "וויסן בור." ער זאגט פאלשטענדיק גוט די פאליטיק, וועלכע די ענגלישע רעגירונג האט בדעה אויסצופירן אין ארץ־ישראל.

נאָך אומאפּהייننינג פון דעם וואס דער אידישער ישוב אין ארץ־ישראל האט איצט פארלאנגט, אז דאס גערעכט זאל פאנאנ־דערגעלאָזן ווערן צוליב דער האלטונג פון דעם ריכטער, נאָנג אומאפּהייننינג פון דער פרינציפּיעלער פראגע, זעען מיר אין וועל־כער ריכטונג דער ווינט בלאזט אז ווי דער אורטייל פון דער קאמיסיע וועט אויס־זעען ווען ער וועט פארענטלאכט ווערן. ווידער אמאל א משפט. ווידער אמאל שיינט אָבער אז די "קונסט" פון די ענ־גלישע קאָלאָניאלע פאליטיקער צו געבן דעם משפט די ריכטונג וועלכע פאר זיי איז געווארן, וועט געווינען.

אלזו, דריי משפטים האבן מיר דורכ'ן יאר געהאט מיט ענגלאנד אז אלע דריי פארלאָרן, אפילו אין פאל ווען עס האנדלט זיך אין אינטערנאציאָנאלע קאמי־סיע. צי קאָנען מיר אונטער די אומשטענ־דען וועג אין ווייטערדיקע משפטים אין דעם וועג אין וועלכן זיי וועלן געפירט ווערן אין אז זיי וועלן זיין גינסטיקער? ווען פאליטישע פראגן ווערן באהאנדלט איז עס ניט אומבאדינגט, אז דער גערעכ־טער וועט געווינען. אפטמאל געווינט דער מער כיטרער און מער דערפארענער. נע־מענדיק דאס אין אנבאטראכט מוזן, כל זמן ס'זיינען נאך אפן פאר אונז אנדערע טירן, ווי דאס באאיינפלוסן די ענגלישע רעגי־רונג, דאס ענגלישע פאלק, די עפנטלאכע מיינונג פון דער גאנצער וועלט, די מע־לאכקייטן מוזן אויסגענוצט ווערן, איידער מ'נייט אויף מער אנטשלאסענע און פאר־צווייפלטע ווענן.

ווען א בעסערער אויסוועג פון קריזיס וועט זיך ניט געפינען, קאָן מען נאך צו יעדער צייט זיך ווענדן צו דער לעצטער איסטאנץ, — צום האאגער טריבונאל.

נאטירלאך, קאָן מען ניט שטעלן דעם טריבונאל פון האאג אויף דער זעלבער מדרגה ווי אן ענגלישע קאמיסיע, ווי אן ענגלישער עקספערט, אדער אפילו אן איג־גארניש ווי ביי באלפור־קאמיסיע, וועלכע ווערט באשטימט דורך דער בריטישער רעגירונג. דער האאגער טריבונאל איז די העכסטע פריידיקע מחשבות, איז דאס בעסטאכט צו אט וואס פאר א שיין שפיל דאס איז גע־ווען, וואס פאר א שיינע דראמע עס האט אויפגעפירט אין אלע אידישע פאמי־ליע, וואס פאר א שיינע דראמע עס האט אויפגעפירט אין דער אידישער פאמי־ליע. וואס אין געשטאנען ביים שוועל פון אונטערגאנג, נעהאלטן אט, אט ביים צערי־סען ווערן פון די צייגער פון א סטאדע צע־רייצטע וועלף, און ווי דאס דערדעלף האט זיך מיט אמאל איבערגעדרייט: דער איד וואס איז באשליסיק געווארן אין צאפּ־בלוט פון א קריסטלאכער נשמה אין גע־דארפט געשמידט ווערן אין קיינען; דער איד, — וואס האט מכלומר'שט געלעמ־טערט דעם פראוואָסלאוונעם גלויבן, און געמוזט אנטלויפן פון דער אלט־איינגע־ריכטער היים, אין א פינסטערער נאכט, צו ראטעווען זיך דאס לעבן, אט דער זעל־בער איד פארט שוין איצט צוריק אהיים א גליקלאכער, צו זיין פרוי און קינדער; — איז דאס טאקע א ווירקלאכקייט, אדער אפשר איז דאס נאר געווען א בייזער חלום? — איך האב געפילט ווי דאס הארץ מיינס, ווערט אנגעפילט מיט פרייד, און א שטילע "שהחיינו תפלה" מיט א לויב געזאנגען האבן מיינע ליפּן שטיל גע־שעפּטשעט.

איך האב זיך באמיט צו קאנצענטרירן מיינע געדאנקען, טראכטן ווענן דער באַ־געגעניש מיט מיינע פרוי און קינדער, וועלכע קוקן אויס אזוי אומגערודליך אויף מיר, נאך די לעצטע איבערלעבונגען; די אפּעריסענע שטיקער בילדער האבן מיך ניט אפּגעלאָזט, און עקשנות'דיק געשוועבט פאר מיינע אויגן: יענע נאכט פון גרויסן אנפאל, ווי איך האב געקעמפט מיט'ן רעוואָלווער ביים פענסטער, די סכנה פון אומקומען איז געווען דאמאלט אזוי נאָ־ענט, . . . אויף מארגן די רויבעריין. א שרעק נעמט מיך ארום דערמאנענדיק זיך אט יענעם בילדל, ווי זיי האבן מיך פאר־יאגט אין טייך, איך, א האלב נאקע־טער האב זיך געראנגלט צווישן זיי שטי־קער אייז . . . ביז ס'האב זיך געראטעט ווען דערשווימענדיק ביז דעם צווייטן בראנג . . . אך, וואס פאר א געפאר איך האב פון דאמאלט איבערגעלעבט. — טראכט איך מיך — און מיינע האר שטע־לען זיך ביי קראפּזיי. די בילדער פארשווינ־דען, ס'קומען אן נייע בילדל'דיק פון וועג: פעטערבורג... פּאָגאָנשיטשלסטווא... דער קניאז קאמשובעי, אָבער פּראָקוראָר סלו־שעווסקי און אָבעדראָנאָסצעוו... מאָס־קווע... יעפיסקאָפּ... ארכיעריי... גלח... ביי דעם לעצטן האב איך זיך אויפגעכאפּט און דערפילט אים... זיצנדיק לעבן מיר. א שוידער אין מיר דורך איבער'ן לייב, איך האב זיך א צאפּל געטאן פון שקעק.

ער, דער גלח, האט אפּנס דערפילט מיינע געדאנקען, ס'איז אים קאנטיק ניט היימלאך געווען, ווי מיין שטילשווייגן וואלט אים דענערווירט, האט ער זיך גע־נומען צו באמיען צו פארפירן מיט מיר א געשפּרעך:

— פּייקאוו, — האט ער זיך אפּגערופן.

— איך בין דיך אָנצט מקנא !...

— מקנא ? — חזר איך איבער זיין פראגע מיט סארקאזם, — וואס א שטיי־גער, האסטו מיר מקנא צו זיין, ווייל איך בין געבליבן לעבן ?...

— באזשע איזבאוו (נאט באהיט). איך מיין נאר אנדערש; דו פארסט אהיים מיט א ריינעם בעווישן מיט מיט א פרייער גע־לייטערטע נשמה; דו וועסט קאנען קוקן אלעמען אין פּנים אריין, אָבער איך ? איך וועל מוזן זיך אפּדעקן נאקעט, אנטפּלעקן מיין שמוציקע נשמה, וואס איז פארקראכן אין א זומפּ. איך האב איצט פאר זיך נאר א שווערע אויפגאבע: איך דארף זיך גע־מען צום פראסטן המון, דעם צערייצטן, און אריסרייסן פון זייערע הערצער מיט די ווארצלען אט די ווילדקייט וואס שנאה, וואס איך אליין האב אין זיי פארזייט... און נאך שווערער וועט מיר איצט זיין צו איבערדרעהן די עדות, זיי זאלן ביי דער אויספאראשונג ניט זאגן דאס, וואס איך האב זיי געלערנט וואס לאנג. איצט וועלן מוזן קומען נאר אנדערע רייד . . .

— יא, האב איך אים צוגעגעבן, — יא, באטייטשקא, דו האסט איצט זייער א שווע־רע אַרבעט, אָבער דו מוזט עס טאָן; דו מוזט צערייבן ווי א שפּיגוועבס אלע בל־בולים וואס דו האסט געוועבט ארום מיר, און קיין זכר זאל זיין ניט בלייבן, אט דאמאלט וועלן מיר קאנען ווערן "פריינט".

דער גלח האט מיר נעדריקט די האנט און געזאגט: פּייקאוו, דו וועסט נאך זעען וואס פאר א גוטער פריינט איך וועל דיר זיין ?

א לאנגע צייט האבן מיר נאך געשמו־עסט, און מיר האבן ניט געפילט ווי דער וועג איז שנעל אריבערגעפלוגן: מיר האבן דערזעען פאר זיך אונזער דארף יאנאוו־טשינע, איינגעהילט אין פינסטערניש. עס דארף איז געווען פאלזוגקען אין א שווע־רען שלאף, נאר פון איין הייזל האט ארויס־געשיינט א שיין פון א לעמפּל, דאס איז געווען מיין הויז, וואו מיין פרוי און קינ־דער האבן מיך אפּגעווארט. מיר האבן זיך שטיל ארייננעקערעוועט אין דארף, און שווייגנדיק האט ער מיך אראָפּגעלאָזן, גלייך ווי קיינער האט ניט געטארט הערן אונזער ארייננקומען. און אליין איז ער פארשוואונדן צו זיך אהיים.

אויף מארגן האט דער גלח זיך גענו־מען צו די עדות, ער האט טאג און נאכט כסדר איינגע'טענה'ט מיט זיי, און איך בין נישט שולדיק, און ביי דער אויספאר־שונג, זאלן זיי ריידן שוין נאר אנדערש ווענן מיר. מיט אלע עדות איז ער ווי עס איז דורכגעקומען, נאר מיט דעם הויפּט עדות איוואן טשומאק, וואס האט זיך דא־מאלט געהאט איינגעהערט אין מיין גע־שפּרעך מיט מיין גוטן פריינט דעם קא־זאק, ווען איך האב ארויסגעבראכט דאס פון מיין זייט, אין

Robin Hood FLOUR

מאכט בעסערן
כרויט, קייקס און פייסטרי

זינדיק בלוט

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקע

פון א. ר.

(ווייטערעס קומט)
קאפיטל 4

דער ערשטער פארדאכט

ווען סילוויא איז אריינגעקומען אין שאפ, איז שוין נעווען שטארק שפעט. דורך די לאנגע פעקטארי פענסטער, זיי־נען שוין אריינגעפאלן בלייכע שטראלן פון דער זון, וואס האט נעקוקט דורך לייכטע וואלקנס. אלע מיידלאך זיינען שוין לאנג נעווען ביי דער ארבעט. די ניי מאשינען האבן שוין לאנג גע'רעש'ט און געטומלט. די רעדלאך זיינען געלאפן ווי א פייל פון בוינן, און די נאדלען האבן פלינק געשלאגן אין ווייכע שטאפן אריין און אויסגעשפיגן פון אונטער זיך: אריינגעייבט ארבל, ארומגעוויקלט בראנען. פון א באזונדער ווינקל, האט זיך געהערט די לייכטע און שווערע קלעפ פון די פרעס אייזנס — דארטן זיינען די פרעסערקעס געשטאנען ביי דער אר־בעט.

די מיידלאך וואס זיינען געזעסן ביי די ניי מאשינען, האבן ביי דער ארבעט שטיל אונטערגעזונגען. נאר אז סילוויא איז אריינגעקומען, א פרייליכע, אן אויפ־געלייגטער, מיט א שטראלענד פנים און מיט גראציעזע פלינקע טריט, האבן די מיידלאך אויפגעהערט צו זינגען און גע־נומען ווארפן אויף איר נישט פארגינג־לט.

סילוויא האט זיך שמכלדיק ארומגע־קוקט. זי איז געווען אנגעטאן אין אויינפאך ברוין קלייד, וואס איז איר געווען שטארק איינגעפאלן ארום דער טאליע. אין דאס קליידל האט פון אויר אראפגעזונגען. די ארבל זיינען געווען זייער קורצע, און די נאקעטע און גלאטע הענט אירע דאנן געבלעדערט די. אויגן. דער האלז אירער, האט געווארנקען אזוי קלאר און יונג און די שווארצע געשאר־רענע האר, זיינען ווי א קרוין געלעגן אויף איר קאפ.

— זע נאר זע! א נאנצע ליידי — האט איין מיידל גיפטיק א שעפטשע געטאן — מען קאן מיינען, קוקנדיק אויף איר מי יודע, ווער זי איז, כאטש ראקפעלערס א טאכטער!

— און אז זי פארשפעטיקט, ארט עס איר פונקט ווי די וואנט . . . און ווען זי וויל — דאמאלסט קומט זי, און קיי־נער וועט איר אפילו נישט אויסרעגן...

— אז זי הוליעט ארום נאנצע נעכט, מוז זי דאך קומען שפעט . . .

סילוויא האט געפילט, אז די מייד־לאך שושקען זיך ווען איר, נאר זי האט זיך נישט וויסנדיק געמאכט. זא־לען זיי פלאפלען וואס זיי ווילן — האט זי געטראכט. דער שמייכל איז נישט אראפ פון אירע רויטע ליפן, און זי האט זיך גענומען דערנענענטערן צו איר פראץ ביי דער ניי־מאשין. נאר דא — ווען דער פארמאן זי דערזעען, האט ער שנעל געצאפט און ער איז איר אנט־קעגן געלאפן און ער האט אויסגערופן:

— גוד־מארגינג מיס סילוויא!

סילוויא האט זיך אפגעשטעלט. זי האט זיך לייכט פארדרויטלט. זי האט גע־קוקט מיט וואונדער און זי האט נישט פארשטאנען, וואס דער פארמאן האט זיך פלוצלונג אזוי דערפרייט מיט איר. זי האט געוואוסט, אז פארן באס קריכט ער, דער פארמאן, ווי א הונט אויף די הינטערשטע פיסלאך, און אז אן ארבע־טער פארשפעטיקט אויף פינף מינוט, מאכט ער א גאנצן וועזן . . . און דא, —אזא שמחה אויף אים.

זי האט שטיל געענטפערט:

— גוד מארגינג.

— איך זע, אז איר נייט זיך צו איי־ער מאשין . . . שוין אזוי געוויינט, און איר ווייסט נאך נישט וואס פאר א סור־פריינ יע דערוואַרטעט אייך.

אין הארצן האט עס איר א קלאפ גע־טאן:

— מען וויל מיר אודאי אפזאגן, — סך הכל ארבעט איך דא עטלאכע חד־שים און שוין . . . אבער זי האט זיך נישט פארלאדן, זי האט זיך אפילו צעשמייכלט פון דעם וואס זי האט זיך דערשראקן. זי האט זיך דערמאנט אין דעם פנים פון דעם יונגן בענדזשאמין וואלף, זי האט זיך דערמאנט ווי ער האט היינט געקוקט אויף איר, און זי האט געפרעגט אויפגעלייגט:

— וואס אזוינס דערווארטעט מיר, מר. פופקין?

זי האט אויסגעצויגן דאס לעצטע ווארט מיט חוזק.

מר. פופקין, א נידעריקער, דיקער פארשוין, פון א יאר פינף און פערציק, וואס האט שוין לאנגע יארן געארבעט ביי די וואלפ'ס, און ער האט זיך אפילו באריטט, אז ער איז מיט זיי משפחה — איז געשטאנען מיט זיינע שיכערע האר אויפן קאפ און מיט א בלייך ווייס פנים, און ער האט אלץ גוטמוטיק גע־שמייכלט:

— אן אמת'ער סורפריין . . . דער־ווארטעט אייך, מיס סילוויא, א נייע שטעלע! . . .

— א נייע שטעלע? וואס הייסט עס?

— עס הייסט, נאר פשוט, איר וועט מער נישט ארבעטן אזוי שווער ביי דער מאשין . . . איר וועט זיצן ביי דעם טיש. דארט וואו איך צייל די שטיק ארבעט . . . איך וועל ציילן און איר וועט עס פארשרייבן, און דאס אלעס!

סילוויא האט אים געקוקט גלייך אין די אויגן אריין, געקוקט מיט פארוואונ־דערטע גרויסע אויגן, אזוי, אז דער פאר־מען האט באקומען א פנים פון א קאץ, וואס דערזעט פוטער. ער האט נעזשמ־רעט מיט די ברעמען. און ער האט גע־נומען פלאנטערן מיט דער צונג:

— גענוג געזעסן ביי דער מאשין . . . פאר אייך פאסט עס נישט . . . . איר זייט אזא שיינע . . . אייך פאסט בע־סער צו זיצן און פארשרייבן . . . . פון אפים האט מען עס מיר באפוילן . . .

סילוויא האט נים געפרעגט ווער עס האט אזוי באפוילן, וואס אין איר דען געווען דער אונטערשייד? אבי זי ווערט פטור פון דער מאשין. סילוויא האט פיינט געהאט די מאשין, זי האט בכלל פיינט געהאט צו ארבעטן, און פון קליי־נערהייד אן האט זי שטענדיק געטרוימט פון א רייך לעבן, פון א לעבן אין פאלאצן צווישן גרויסע שפיגלען, און מיט עפעס א שיינעם און שטארקן פרינץ. זי האט געטרוימט פון א רואיק פריי לעבן, וואס זאל זיין "גוד־טאימס" דורך די טעג און די נעכט. זי האט דעריבער שטארק פיינט געהאט די מאשין, און איצט און דער פארמאן האט איר געזאגט, אז זי איז פטור געווארן פון דער דאזיקער צרה, וואס הייסט מאשין, איז וואס זשע דארף זי מאכן א "פארהער" — צו וואס זיך פאנאנדערגעזען ווער און וואס. און מן הסתם — האט זי א טראכט געמאן — האט עס בענדזשאמין דורכגעפירט, און זי האט בלויז געענטפערט:

— אלרייט!

די מיידלאך וואס האבן פריער זיך גערייכט צו הערן ווי דער פארמאן וועט זיך אויף איר בייזערן, האבן איצט אויס־געשטעלט די אויגן מיט גרויס פארוואונ־דערונג און זיי האבן נישט געקאנט פאר־שטיין וואס דא קומט פאר.

— א מזל פון א מויד . . . — האט אזוי פארשפעטיקט און זי באקומט דער־פאר א בעסערע שטעלע!

— איינע פון אונזערע וואלט זיך גע־דארפט אזוי פארשפעטיקן.

— מען וואלט איר גלייך געוויזן די טיר.

— וואס זשע איז טאקע דער יחוס מיט איר?

— וואס ווייסט איר דא נישט? — זי האט א צד אין שיסל . . . זי איז דאך א שיינע . . .

— טאקע דער יונגער וואלף?

אלע נעבט נעמט ער איר ארויס אין זיין מאשין.

— אזוי? ער האט א פרוי מיט א קינד?

— איז זי בדלות . . . נישקשה, זי וועט אים שוין פארדרייען דעם קאפ. עס איז איינמאל א סילוויא!

סילוויא איז דערווייל צוגעגאנגען אויף איר נייעם פלאץ. דער פארמאן האט איר דארט דערלאנגט א בוך און ער האט איר געוויזן וואס זי דארף פאר־שרייבן.

אין דער זעלבער צייט איז אריינגע־קומען בענדזשאמין. אין מיטן שאפ איז ער שטיין געבליבן, ער האט אריינגערוקט די הענט אין די קעשענעס, און ער האט מיט אנגעשטריינגטע בליקן זיך ארומגע־קוקט. אלע מיידלאך האבן זיך גלייך פארטאן אין דער ארבעט. ער אבער האט זיי נישט אין זינען געהאט. ער האט גע־זוכט סילוויא'ן מיט די אויגן, ביז ער האט זי דערזעען, אז זי שטייט נאר דארט לעבן פארמאן'ס טיש. ער האט א ווייילע געקנייטשט מיט דעם שטערן, ער איז עטוואס בלייכער געווארן און ער האט זיך גענומען דערגעענטערן צום טיש וואו סילוויא איז געשטאנען.

סילוויא האט אים אטקעגן געשמייר־בעלט און בענדזשאמין האט א פרעג גע־טאן:

— א נייער דזשאב?

דער פארמאן איז גלייך אונטערגע־שפרונגען און ער האט מיט צעטומלקייט געענטפערט:

— מיס סילוויא וועט פארשרייבן . . וואס זשע: ווי קומט זי טאקע צו אר־בעטן ביי א מאשין? אזוי איז לייכטער און אנשטענדיקער.

בענדזשאמין האט א מרוקע געטאן דורך דער נאז: "אוהו" — און דאס פנים איז אים געווארן אנגעבלאזן. א בייזקייט האט אין אים אויפגעפלאמט, ער האט נאך אליין נים פארשטאנען, וואס דא טוט זיך, נאר עפעס א פארדראס האט אין אים זיך דערוועקט, נאר דא האט סילוויא געגעבן א הויב אויף אירע ברוינע אויגן אויף אים און זי האט א שמייכל געטאן קאקעטיש, אין ער שוין אינגאנצן געווארן צעטומלט, און ער האט א זאג געטאן:

— אלל־רייט! געוויס . . . געוויס איז פאר מיס סילוויא נים קיין ארט ביי דער מאשין . . . עס פאסט איר נים . . . און ער האט געפרעגט ביי סילווי־א'ן:

— זייט איר צופרידן?

— איך ווייס נישט . . . אפשר יא און אפשר נים.

און זי האט גלייך אראפגעלאזט די אויגן.

בענדזשאמין האט געוואלט פרעגן ביי דעם פארמאן ווער עס האט אים באפוילן צו געבן די נייע שטעלע צו מיס סילוויא, נאר ער האט זיך אין צייט געכאפט, אז עס פאסט נים ארויסצוזאגן דעם פאר־דאכט, און ער האט נישט געפרעגט.

ער האט א פאר מאל דורכגעשפאנט אי־בער'ן שאפ הין און צוריק, געשפאנט מיט עפעטע טריט און מיט עטוואס א געבויגענעם קאפ. עס האט אים נים גע־לאזט רוען דער פארדאכט: הייסט עס אז דער אלטער האט אויף איר געווארפן אן אויג? זאל ער דאס האבן געהייסן זי איבערצוזעצן צו א לייכטערער אר־בעט, כדי דערמיט זיך ביי איינקויפן? ווער זשע דען האט עס געקאנט באפוילן אויב נים ער? אזוי הייסט עס . . . דער אלטער הויבט אן קריכן וואו מען דארף נים . . . ער איז פארבייגעגאנגען לעבן די גרויסע טישן, ביי וועלכע עס זיינען געשטאנען די קאטערס. א הויכער און א דארער קאטער האט זיך געמאר־טערט אויפצוהויבן א גרויסע שטיק סחו־רה. בענדזשאמין האט צו אים א זאג געטאן:

— לאז!

ער האט זיך אנגעבויגן און ער האט א כאפ געטאן מיט ביידע הענט דאס גרויסע שטיק סחורה און ער האט עס ארויפגעלייגט אויפן טיש.

סילוויא האט צוגעקוקט פון דער ווייטן און זי האט זיך אזש אויפגעשטעלט פון גרויס באוואונדערונג און זי האט א טראכט געטאן:

— ווי שטארק ער איז!

ער האט זיך אויסגערייט. זיין פנים איז געווען פארדרויטלט און זיינע אויגן האבן שטארק געבליישטעט. ער האט פון ווייטנס א שמייכל געטאן צו סילוויא'ן, און ער איז ווידער צוגעגאנגען צו איר טיש. דערנאך האט ער זיך אויסגערייט און ער איז צוריק אריין אין אפיס.

דער פאטער איז נאך אלץ נים געווען. עס האט אים זייער געוואונדערט. אלע טאג קומט ער א כף פריער. וואו זשע האט ער זיך געקאנט פארזאמען? ער האט זיך אוועקגעזעצט לעבן זיין דעסק, האט געגומען דורכקוקן די אדרעס, נאר עפעס האט ער נים געקאנט ארבעטן. דער פארדאכט אויפ'ן פאטער, אז ער האט זיך געגומען טשעפען צו סילוויא, האט אים נים געלאזט רוען.

(פארזעצונג)

בלוט בלבוד

(פארזעצונג פון זייט 2)

באצאלן מיר פאר אלע הזיקות, וואס זיי האבן מיר אנגעטאן אין דער צייט פון אר־פאל.

מיין פריינט האלאוניא (נאגאלש שווא־גער) האט יענע נאכט נעמאכט פאר מיר אן מיין פאמיליע א באל לכבוד מיין באפרייאונג. מיר האבן זיך געפרייט, וואס נאך עטלאכע וואכן פון שרעקלאכע אי־בערלעבונגען, זיצן מיר ווידער ביי איין טיש צוזאמען, און מיר האבן אזוי געהר־ליעט ביז'ן גרויסן טאג.

איך האב נאכדעם געשיקט דאנק־בריוו צו פאבעדאנאסצוען'ן, דעם יעפיסקאפ אין מאסקווע, דעם אויבער־פראבוראר סלר־טשעווסקי'ן, קניאז קאטשובעיען, דעם אר־ביערי, און אויך צו דעם פאלטאווער גר־בערנאטאר.

איך בין באלד געקומען צו זיך: נענומען ווידער אויפלעבן מיינע פארלאזטע גע־שעפטן, געבראכט נייע סחורה, געווארן ווידער דער גרויסער סוחר פון ארום, ווי פריער, און פון יענעם טאג אן, האב איך געלעבט רואיק און בשלום מיט'ן גאנצן דארף, ביז א האלב יאר פאר'ן אפפאר קיין קאנאדע.

סוף

דער טראגישער סוף פון א באַרימטן אי־דישן קינסטלער אין פאַריז

דזשולס פאסין איז געווען איינער פון די אנערקענטסטע מאלער אין פאריז. זיי־נע קונסטווערק האבן געקראגן גרויסע אנערקענונג, און זיי האבן אים געבראכט אויסער רום אויך א סך געלט. אבער טראץ דער גרויסער אנערקענונג וואס ער האט געקראגן און טראץ זיין גרויסן רייכטום איז ער פארבליבן אומצופרידן מיט'ן לעב־בען.

"איך האב דערגרייכט צו וואס איך האב געשטרעבט. וואס זאל איך אבער איצט טאן?"

אט די פראגע האט דער קינסטלער פאר־סין געשטעלט צו אלע זיינע פריינט און באקאנטע. ער האט געפילט, אז ער האט שוין אפגעטאן אלעס. וואס ער האט גע־האט צו טאן אויף דער וועלט, זיין מיסקול איז געענדיקט, און ער האט נים צוליב וואס ווייטער צו לעבן.

פאסינס פריינט האבן געזוכט צו פאר־טרייבן די שלעכטע געדאנקען פון דעם קינסטלער דורך אלערליי הולינאקעס. פאס־סין האט געהאט זייער א סך פריינט. ער איז געווען אן אינטערעסאנטער מענש, האט ער זיך ארומגערינגלט מיט א קריין פון אלערליי קינסטלער און עס האט גע־שיינט, אז ער איז העכסט צופרידן מיט דער געזעלשאפט, אין וועלכער ער געפינט זיך. ער האט געהאט זייער א סך פארהע־רערנס און צווישן זיי באריסמט שיינהייטן. אבער טראץ דעם אלעם איז ער פארבליבן אומצופרידן, און ער איז געווארן פארצווייי־פעלטער פון טאג צו טאג.

עס איז דא א פסוק, וועלכער זאגט: "יין ישמח לבב אנוש". אן אנדער פאעט האט דאס ברייטער געמאכט און האט גע־זאגט, אז "וויין, פרויען און געזאנג שטילן דעם מענשלאכן פארלאנג". דאס האט פאסין אויך געפרואווט, אבער עס האט נים געהאלפן. ער האט נים געקאנט געפינען קיין גליק און צופרידנהייט אויך אין די זאכן. און די פראגע: "וואס זאל איך איצט טאן?" — איז פאר אים געווארן אלץ שארפער פון טאג צו טאג.

פאסין האט זיך אנגעהויבן ארומטראגן מיט דעם געראנק צו באגיין זעלבסטמארד. ער האט אבער זייער נים געוואלט פארערי־דיקן זיין לעבן אין צער און אנגסט. איינ־מאל האט ער געלעזן אין א בוך, אז דער לייכטסטער טויט איז ווען מען גייט אפ מיט בלוט. מען פילט דאן קיין ווייטאג נים. פארקערט, ווען די בלוט פליסט ארויס פון קערפער פילט זיך אז אנגענעמע אפ־שוואכונג ביז דער מעגש ווערט פארשלע־פערט מיט דעם אייביקן שלאף. האט פאס־סין באשלאסן צו פארבלוטן זיך צום טויט, כדי צו פארבראנגען כאטש די לעצטע מא־מענטן פון זיין לעבן אנגענעם און צופרידן.

פאסין איז אוועק אין זיין רייכער סטו־דיא, האט זיך אוועקגעלייגט אויף א שייר־נעם דיוואן. פון ביידע זייטן פון דיוואן האט ער אוועקגעשטעלט פארשיד־דענע קרינלאך אנגעפילט מיט די טייערסטע פערפיומען. דאן האט ער מיט א שעלד אויפגעגשניטן די אדערן פון ביידע הענט און געלאזט די בלוט פליסן אין די פאר־פיומירטע קרינלען.

אבער אויך אין זיין זעלבסטמארד איז פאסין געווען אנטוישט. ווען ער וואלט זיך באראטן מיט א דאקטער וואלט ער אויס־געפונען, אז שטארבן דורך אפנין מיט בלוט איז נים אזא מאכל. וואס מער די בלוט רינט ארויס און וואס שוואכער דער קערפער ווערט, אלץ מער הויבט דער גוף אן פראעטסטרן קענן דעם פארלוסט פון די בלוטן, וועלכע האלטן אויף דעם קער־פער ביים לעבן. די פארשיידענע מוסקולן ווערן צוזאמענגעדריקט, עס ווערט שווער צו אטעמען. דער מענש הויבט זיך א־נעם אויפן אלטן קאסטבאר

ברודער מאָרד

העכסט אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פאָרטזעצונג)

— אַלזאָ, וואָס ווילסטו דערמיט זאָגן?

— האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט.

— ווען דזשאָן ווילסאָן האָט געפונען אַ וועג אַרויסצוטראָגן גראָף נעגאַרט פון דאָנען, קאָנען מיר דאָך אויך באַנוצן דעם ראַזייקן וועג. — האָט דער שיילער דזשעק געגאָזט. — מיר קאָנען מער ניט אַרויסגיין דורך דער טיר אויפ'ן גאַס, ווארום דאָרט וועט געוויס שטיין אַ פּאָליסמאַן אין וועט אונז היטן; מיר קאָנען אָבער אַרויסגיין דורך דעם וועג, אויף וועלכן דזשאָן ווילל סאָן איז אַרויסגעגאַנגען, דאָן זיינען מיר זיכער, אַז מיר וועלן לאָכן פון דער פּאָליציי, זי וועט אונז באַוואַכן פון דער גאַס און מיר וועלן זיך גאַנץ רואיק וואוינען אין הויז.

דער פּלאַן איז געפעלן געוואָרן דעם פּראָפעסאָר, ער האָט אָבער ניט געקאָנט פאַרשטיין ווי אַזוי האָט דזשאָן ווילסאָן געפונען דעם געהיימען גאַנג און ער, וועלכער כער וואוינט שוין דאָ לאַנג אין דעם ראַזייקן הויז, ווייס ניט דערפון.

— מיר טאָרן ניט שווייגן, — האָט דער פּראָפעסאָר ענדלאָך געזאָגט. — מיר מוזן שוין גיין און זוכן דעם ראַזייקן געהיימען אויסגאַנג.

ער האָט אָנגעצונדן אַ ליכט אין אַ לאַמטערנע, האָט געעפנט אַ פאַל־טיר און ביי דע "העלדן פון דער נאַכט" זיינען אַראָפּגעגאַנגען אין קעלער, קוים זיינען זיי אַנגעקומען אין ערשטן קעלער, האָט אַ גראָבע שטימע אויסגערופן:

— טייוול! טויגעניכט! דו ביזט זיך אַוועקגעגאַנגען און מיך האָסטו געלאָזן אַליין אין קעלער אַן אַ שטיקל ברויט און אַן אַ טראָפּן שנאַפּס.

— אַ, באַב! — האָט דער פּראָפעסאָר געלאַכט. — אַן דיר האָב איך ווירקלאַך פאַרגעסן.

— ווי פאַרגעסט מען עס אָבער אַן אַ גוטן פריינט? — האָט זיך באַב באַקלאָגט.

— איך האָב דאָך געקאָנט אויסגיין פאַר הונגער און דורשט, ווען עס זאָל ניט געווען קומען אַן גייסט. עפּעס אַ קליין מענשעלע און זאָל מיר ניט געווען ברייגען ברויט און וואַסער? איך וויל ראָס, גיט מיר ראָס.

— ווער מיינסטו האָט דיר געבראַכט ברויט מיט וואַסער? — האָט דער פּראָפעסאָר איבערגעפרעגט.

— איך ווייס ניט ווער עס איז, — האָט באַב געגענטפערט. — עס איז געוויס אַ גייסט, ער זאָגט אָבער אַז ער איז אַ מענש און אַז ער הייסט דזשאָן ווילסאָן.

דער פּראָפעסאָר און דער שיינער דזשעק זיינען געווען אַזוי באַשעפטיקט מיט זייערע אָנגעלעגענהייטן אין שלאָס טשעוויוט, אַז זיי האָבן ווירקלאַך פאַרגעסן אַן דזשאָן ווילסאָן און באַב. איצט האָבן זיי זיך דערמאָנט, און האָבן אָנגעהויבן צו טראַכטן וואָס צו טאָן מיט די דאָזיקע צוויי מענשן. מיט זיך זיי האַלטן — האָבן זיי ניט געקאָנט: אין דער צייט, ווען מען דאַרף זיין גרייט צו יעדער צייט צו לויפן, איז אַן אַרבעריקער מענש אַן איבעריקער באַלאַסט. דזשאָן ווילסאָן דאַרפן זיי נאָך האָבן, ווייל ער ווייסט אַלע געהיימענישן פון שלאָס טשעוויוט און נאָר ער קאָן זאָגן, ווי אַזוי עס איז געקומען צו אים דאָס שטיקל פאַפּיר, וועלכעס איז אויסגעריסן פון גראָף טשעוויוטס טעסטאַמענט.

דער פּראָפעסאָר האָט באַלד געפונען אַ פּלאַן, וואָס זיי זאָלן טאָן מיט די דאָזיקע צוויי מענשן.

— קום מיט מיר, — באַב, — האָט ער געזאָגט, — איך האָב דיר געקויפט נייע קליידער און איך וועל זיי דיר אָנמעסן.

אַלע דריי זיינען אַרויסגעגאַנגען אויף דעם ערשטן שטאָק.

— איצט באַב, וואַש זיך אַרום, איך וועל דיך אָפּשערן און אָפּראַזירן, דאָן וועל איך דיר אָנטאָן די נייע קליידער.

— וואָס איז דאָס? צו וואָס זאָל איך זיך אָפּשערן? — האָט באַב געפרעגט.

— דו קאָנסט דאָ ניט בלייבן, ווייל די פּאָליציי האָט געוואָרפן אַן אויג אויף דעם הויז.

— אָבער, וואוהין קאָן איך גיין, ספּעציעל איצט, ביי טאָג?

— איך וועל דיר נעבן געלט, אין דו וועסט פאָרן צו דיין פרוי, — האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט.

— צו מיין פרוי? וועט מיר דען די פּאָליציי דאָרט ניט זוכן? עס איז דאָך ערשט עטלאַכע טעג זיין איך בין אַנטלאָפן פון געפענגעניש אין גלאַזגאָ?

— מען האָט שוין געזוכט ביי דיין פרוי, און מען האָט קיינעם ניט געפונען, — האָט דער פּראָפעסאָר דערקלערט. — דו מעגסט איצט גיין גאַנץ פריי אַהיים.

באַב האָט זיך געקראָצט אין קאָפּ. ער האָט זייער ניט געוואָלט גיין אַהיים צו זיין פרוי, עס האָט אים אָבער גאָרנישט ניט געהאָלפן. דער פּראָפעסאָר האָט אים דער־קלערט, איין מאָל פאַר אַלע מאָל, אַז ער קאָן ביי אים לענגער ניט בלייבן.

— נו, גוט! האָט ער ענדלאָך געזאָגט. — שער מיך אָפּ, און ראַזיר מיך אָפּ און איך וועל פאָרן אַהיים, גיין צו פוס האָב איך מורא.

— איך וועל דיר נעבן געלט צו פאָרן אַהיים, — האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט, — איך האָב אָבער צו דיר אַ ביטע.

— וואָס נאָך?

— איך ווייל, אַז דו זאָלסט מיטנעמען דעם גייסט, וועלכער האָט דיר געגעבן עסן אין דער צייט, ווען איך בין ניט געווען אין דער היים, דעם דזשאָן ווילסאָן.

— אַ, יאָ! דעם וועל איך מיטנעמען, ער איז אַ גוטער גייסט און וועט מיך אָפּהיטן אויפ'ן וועג. ווען די פּאָליציי זאָל מיר זאָגאַר דערזען וועט זי ניט דערקאָנען אַז איך בין אַ פאַרברעכער, ווען זי וועט טרעפן מיט מיר אַזאַ קליין מענשעלע, ווי דזשאָן ווילסאָן.

— דו מוזט אים האַלטן ביי זיך, אים געבן עסן און טרינקען, ביז איך וועל קומען אים אָפּנעמען.

— איך האָב אָבער ניט קיין געלט . . .

— האָט באַב געזאָגט.

— איך וועל דיר באַצאָלן פאַר זיין עסן, און פאַר זיין ציטער, — האָט דער פּראָפעסאָר געענטפערט.

— דאַן וועל איך אים מיטנעמען מיט פאַרגעניגן.

דער פּראָפעסאָר האָט באַלד באַוויזן, אַז ער איז ניט גאָר אַ גרויסער קינסטלער צו עפענען פרעמדע שלעסער. זאָנדערן ער פאַרשטייט אויך די גרויסע אייזעלע קונסט פון שערן און ראַזירן. אין דער צייט פון אַ האַלבע שטונדע האָט באַב אויסגעוויזן ווי אַ גאַנץ אַנדערער מענש, מען וואָלט געקאָנט מיינען פון דער ווייטן, אַז דאָס איז אַ דזשענטעלמאַן.

ווען באַב איז געווען פאַרפּוצט און פאַרצירט, האָט דער פּראָפעסאָר געעפנט אַ קאַסטן, וואו עס האָבן זיך געפונען אַלערליי קליידער, וועלכע ער און דער שיינער דזשעק פלעגן געבריויכן. ווען זיי פלעגן דאַרפן ערגעץ גיין. ער האָט אַרויסגענומען נייע קליידער און האָט אָנגעטאָן באַב'ן. דאָן האָט ער געזאָגט:

—וואַרט אַ ווייַלע, איך וועל גיין ברייגען דזשאָן ווילסאָן.

עס איז פאַרגאַנגען אַ געוויסע צייט, ביז דער פּראָפעסאָר איז צוריק געקומען. ענדלאַך איז ער געקומען און האָט געזאָגט:

—איצט, גיי באַב. דזשאָן ווילסאָן וואַרט אויף דיר אין דרויסן פאַר דער טיר. איך האָב אים געהייסן צורוק אַ דראַשקע.

ווען באַב איז אַוועקגעגאַנגען און דער פּראָפעסאָר האָט פאַרמאַכט די טיר אויס־טער אים האָט ער געזאָגט צום שיינעם דזשעק.

— איצט מוזן מיר זיך נעמען צו דער אַרבעט.

— וואָס נאָך פאַר אַן אַרבעט? — האָט דער שיינער דזשעק געפרעגט.

— מיר מוזן פאַרשלאָגן אַלע געהיימע טירן, פאַרמאַכן אַלע גענג און אַזוי אויס־רייניקן דאָס הויז אַז ווען די פּאָליציי וועט קומען זאָל זי גאָר ניט געפינען, קיין שפּור פון אונז.

ביידע האָבן זיך גענומען צו דער אַרבעט און מען האָט קיינעם ניט געפונען, — האָט דער פּראָפעסאָר דערקלערט. — דו מעגסט איצט גיין גאַנץ פריי אַהיים.

באַב האָט זיך געקראָצט אין קאָפּ. ער האָט זייער ניט געוואָלט גיין אַהיים צו זיין פרוי, עס האָט אים אָבער גאָרנישט ניט געהאָלפן. דער פּראָפעסאָר האָט אים דער־קלערט, איין מאָל פאַר אַלע מאָל, אַז ער קאָן ביי אים לענגער ניט בלייבן.

— נו, גוט! האָט ער ענדלאָך געזאָגט. — שער מיך אָפּ, און ראַזיר מיך אָפּ און איך וועל פאָרן אַהיים, גיין צו פוס האָב איך מורא.

— איך וועל דיר נעבן געלט צו פאָרן אַהיים, — האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט, — איך האָב אָבער צו דיר אַ ביטע.

— וואָס נאָך?

— איך ווייל, אַז דו זאָלסט מיטנעמען דעם גייסט, וועלכער האָט דיר געגעבן עסן אין דער צייט, ווען איך בין ניט געווען אין דער היים, דעם דזשאָן ווילסאָן.

— אַ, יאָ! דעם וועל איך מיטנעמען, ער איז אַ גוטער גייסט און וועט מיך אָפּהיטן אויפ'ן וועג. ווען די פּאָליציי זאָל מיר זאָגאַר דערזען וועט זי ניט דערקאָנען אַז איך בין אַ פאַרברעכער, ווען זי וועט טרעפן מיט מיר אַזאַ קליין מענשעלע, ווי דזשאָן ווילסאָן.

— דו מוזט אים האַלטן ביי זיך, אים געבן עסן און טרינקען, ביז איך וועל קומען אים אָפּנעמען.

— איך האָב אָבער ניט קיין געלט . . .

—האָט באַב געזאָגט.

—איך וועל דיר באַצאָלן פאַר זיין עסן, און פאַר זיין ציטער, — האָט דער פּראָפעסאָר געענטפערט.

— דאַן וועל איך אים מיטנעמען מיט פאַרגעניגן.

דער פּראָפעסאָר האָט באַלד באַוויזן, אַז ער איז ניט גאָר אַ גרויסער קינסטלער צו עפענען פרעמדע שלעסער. זאָנדערן ער פאַרשטייט אויך די גרויסע אייזעלע קונסט פון שערן און ראַזירן. אין דער צייט פון אַ האַלבע שטונדע האָט באַב אויסגעוויזן ווי אַ גאַנץ אַנדערער מענש, מען וואָלט געקאָנט מיינען פון דער ווייטן, אַז דאָס איז אַ דזשענטעלמאַן.

ווען באַב איז געווען פאַרפּוצט און פאַרצירט, האָט דער פּראָפעסאָר געעפנט אַ קאַסטן, וואו עס האָבן זיך געפונען אַלערליי קליידער, וועלכע ער און דער שיינער דזשעק פלעגן געבריויכן. ווען זיי פלעגן דאַרפן גיין. ער האָט אַרויסגענומען נייע קליידער און האָט אָנגעטאָן באַב'ן. דאָן האָט ער געזאָגט:

—וואַרט אַ ווייַלע, איך וועל גיין ברייגען דזשאָן ווילסאָן.

עס איז פאַרגאַנגען אַ געוויסע צייט, ביז דער פּראָפעסאָר איז צוריק געקומען. ענדלאַך איז ער געקומען און האָט געזאָגט:

—איצט, גיי באַב. דזשאָן ווילסאָן וואַרט אויף דיר אין דרויסן פאַר דער טיר. איך האָב אים געהייסן צורוק אַ דראַשקע.

ווען באַב איז אַוועקגעגאַנגען און דער פּראָפעסאָר האָט פאַרמאַכט די טיר אויס־טער אים האָט ער געזאָגט צום שיינעם דזשעק.

— איצט מוזן מיר זיך נעמען צו דער אַרבעט.

— וואָס נאָך פאַר אַן אַרבעט? — האָט דער שיינער דזשעק געפרעגט.

—מיר מוזן פאַרשלאָגן אַלע געהיימע טירן, פאַרמאַכן אַלע גענג און אַזוי אויס־רייניקן דאָס הויז אַז ווען די פּאָליציי וועט קומען זאָל זי גאָר ניט געפינען, קיין שפּור פון אונז.

ביידע האָבן זיך גענומען צו דער אַרבעט און מען האָט קיינעם ניט געפונען, — האָט דער שיינער דזשעק געפרעגט.

— איך דענק, אַז מיר מעגן שוין אַראָפּגיין אין אונטער קעלער, — האָט דער שיינער דזשעק געזאָגט.

— מיר האָבן זיך ניט וואָס צו איילן, האָט דער פּראָפעסאָר געענטפערט. פאַר 12 אַזייגער וועט די פּאָליציי ניט קומען אַהער, אין שלאָס טשעוויוויץ שלאָפט מען שפּעט. איידער די גראַפן וועלן אויפשטיין, איידער זיי וועלן פאָרן קיין לאָנדאָן און מעלדן דער פּאָליציי, און איידער די פּאָליציי וועט זיך איבערלייגן, וואָס זי זאָל טאָן, וועט ווערן צוועלף אַזייגער, און אין דער צייט קאָנען מיר אויפטאָן נוצלאָכע זאַכן.

— וואָס נאָך קאָנען מיר טאָן?

— פאַרשלאָגן די טירן פון אינווייניק, האָט דער פּראָפעסאָר געענטפערט, ווען די ליבע פּאָליציי וועט אָנקומען, זאָל זי אַכ־ווייניקסטנס האָבן אַ שטיקל אַרבעט אויס־צובראָכן די טירן. דאָן וועט דער לענד־לאָרד (דער אייגנטימער פון'ם הויז) זיך פאַרקלאָגן פאַרוואָס מען האָט אים אויס־געבראָכן דאָס הויז.

— וועמען געהערט דאָס דאָזיקע הויז?

— האָט דער שיינער דזשעק געפרעגט.

— אונזער גוטן פריינט, דער רויטן דזשאָן, — האָט דער פּראָפעסאָר געענ־טפערט.

— דער שיינער דזשעק האָט אָנגעהויבן צו פאַרשטיין ווי אַזוי דער פּראָפעסאָר האָט געקאָנט מאַכן אין אַ פּרעמד הויז אַזוי־פיל טירן און אַזעלכע מאַשינען. דער רויטער דזשאָן אָדער דער באַנקיר דזשאָנ־סאָן האָט געמאַכט דאָס אַלעס פאַר זיינעם וועגן.

ווען זיי האָבן אַלעס געענדיגט, האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט:

— איצט לאָמיר גיין זוכן דעם געהיי־מען גאַנג, דורך וועלכן דזשאָן ווילסאָן פלעגט אַריינגיין און אַרויסגיין.

נייע פּלענער

דער פּראָפעסאָר האָט גאַנץ ריכטיק גע־רעכנט, אַז פאַר צוועלף אַזייגער וועט די פּאָליציי ניט קומען. זי איז געקומען פיל שפּעטער און האָט טאַקע געקלאַפּט אין דער טיר, אָבער זי האָט ניט אויפגעבראָכן גאָר זאָנדערן אַנדערגעשטעלט צוויי געהיים פּאָליציסטן אָנגעטאָן אין אַרבעטער קליידער, וועלכע האָבן באַוואַכט דאָס הויז טאָג און נאַכט.

דער פּראָפעסאָר און דער שיינער דזשעק האָבן דערווייל אויסגעפונען דעם געהיימען גאַנג, דורך וועלכן דזשאָן ווילסאָן פלעגט אַרויסגיין און אַריינגיין. ער איז געווען פאַרשטעלט מיט־בערעמען און מען האָט אים אַזוי לייכט ניט געקאָנט געפינען זיי. דורך דיזן גאַנג האָט מען אויך גע־קאָנט אַרויסגיין צום טייך טעמזאַ. דאָס איז געווען אַ שווערער גאַנג, וועלכן מען האָט געקאָנט באַנוצן נאָר ביי נאַכט. — ביימאָג איז עס געווען אוממעגלאַך.

דער ערשטער טאָג איז דורכגעגאַנגען רואיק, ווייל ביידע קאַמעראַדן זיינען גע־מען זייער מיד און האָבן אַ גאַנצן טאָג געשלאָפן. ווען זיי האָבן זיך אויפגעוואַכט האָבן זיי אַ קוק געטאָן אויף דעם זייגער און האָבן אויסגערעכנט, אַז עס דאַרף זיין אַרום צען ביינאַכט.

—איך בין הונגעריק, — האָט דער שיי־נער דזשעק געזאָגט.

— דערווייל האָבן מיר נאָך וואָס צו עסן, — האָט דער פּראָפעסאָר געענט־פערט.

דער האָט גענומען די לאַמטערנע, איז ערגעץ אַוועקגעגאַנגען און איז באַלד גע־קומען צוריק מיט אַ פלאַש ראָם, ברויט און קעז. מען האָט זיך געזעצט עסן.

— אין שלאָס טשעוויוויץ איז אונז בע־סער געווען, האָט דער שיינער דזשעק גע־זיפצט, — דאָרט האָבן מיר געלעבט ווי גראַפן, אָך! ווען מיר וואָלטן פאַרבליבן אין שלאָס, וואָלט איך . . .

— וואָס וואָלסטו?

— געהייראַט די שיינע און ליבנסווור־דיקע אַליס.

— גיי צום טייוול מיט דיינע ווייבער,

— האָט דער פּראָפעסאָר אויסגערופן בייז.

— ער זאָגט ניט, אַז מיר וואָלטן געקאָנט ווערן רייכע מענשן פון גראָף אַלפרעד, זאָנדערן ער זאָרגט זיך וואָס ער האָט ניט געקאָנט הייראַטן די יונגע גרעפין.

—אָך, ווען דו זאָלסט וויסן, וואָס ליבע איז, וואָלסטו אַזוי ניט גערעדט, — האָט דער שיינער דזשעק געזיפצט.

— לאָז צורו די ליבע און לאָמיר בעסער ריידן פון וויכטיקערע זאַכן. ווען האָסטו געשריבן גראָף אַלפרעד ער זאָל דיר ברייג־גען דאָס געלט אַנשטאָט די באַנק־נאָטן,

ליבע פּאָליציי וועט אָנקומען, זאָל זי אַכ־ווייניקסטנס האָבן אַ שטיקל אַרבעט אויס־צובראָכן די טירן. דאָן וועט דער לענד־לאָרד (דער אייגנטימער פון'ם הויז) זיך פאַרקלאָגן פאַרוואָס מען האָט אים אויס־געבראָכן דאָס הויז.

— וועמען געהערט דאָס דאָזיקע הויז?

— האָט דער שיינער דזשעק געפרעגט.

— אונזער גוטן פריינט, דער רויטן דזשאָן, — האָט דער פּראָפעסאָר געענט־פערט.

— דער שיינער דזשעק האָט אָנגעהויבן צו פאַרשטיין ווי אַזוי דער פּראָפעסאָר האָט געקאָנט מאַכן אין אַ פּרעמד הויז אַזוי־פיל טירן און אַזעלכע מאַשינען. דער רויטער דזשאָן אָדער דער באַנקיר דזשאָנ־סאָן האָט געמאַכט דאָס אַלעס פאַר זיינעם וועגן.

ווען זיי האָבן אַלעס געענדיגט, האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט:

— איצט לאָמיר גיין זוכן דעם געהיי־מען גאַנג, דורך וועלכן דזשאָן ווילסאָן פלעגט אַריינגיין און אַרויסגיין.

נייע פּלענער

דער פּראָפעסאָר האָט גאַנץ ריכטיק גע־רעכנט, אַז פאַר צוועלף אַזייגער וועט די פּאָליציי ניט קומען. זי איז געקומען פיל שפּעטער און האָט טאַקע געקלאַפּט אין דער טיר, אָבער זי האָט ניט אויפגעבראָ־כן גאָר זאָנדערן אַנדערגעשטעלט צוויי געהיים פּאָליציסטן אָנגעטאָן אין אַרבעטער קליידער, וועלכע האָבן באַוואַכט דאָס הויז טאָג און נאַכט.

דער פּראָפעסאָר און דער שיינער דזשעק האָבן דערווייל אויסגעפונען דעם געהיימען גאַנג, דורך וועלכן דזשאָן ווילסאָן פלעגט אַרויסגיין און אַריינגיין. ער איז געווען פאַרשטעלט מיט־בערעמען און מען האָט אים אַזוי לייכט ניט געקאָנט געפינען זיי. דורך דיזן גאַנג האָט מען אויך גע־קאָנט אַרויסגיין צום טייך טעמזאַ. דאָס איז געווען אַ שווערער גאַנג, וועלכן מען האָט געקאָנט באַנוצן נאָר ביי נאַכט. — ביימאָג איז עס געווען אוממעגלאַך.

דער ערשטער טאָג איז דורכגעגאַנגען רואיק, ווייל ביידע קאַמעראַדן זיינען גע־מען זייער מיד און האָבן אַ גאַנצן טאָג געשלאָפן. ווען זיי האָבן זיך אויפגעוואַכט האָבן זיי אַ קוק געטאָן אויף דעם זייגער און האָבן אויסגערעכנט, אַז עס דאַרף זיין אַרום צען ביינאַכט.

—איך בין הונגעריק, — האָט דער שיי־נער דזשעק געזאָגט.

— דערווייל האָבן מיר נאָך וואָס צו עסן, — האָט דער פּראָפעסאָר געענט־פערט.

דער האָט גענומען די לאַמטערנע, איז ערגעץ אַוועקגעגאַנגען און איז באַלד גע־קומען צוריק מיט אַ פלאַש ראָם, ברויט און קעז. מען האָט זיך געזעצט עסן.

— אין שלאָס טשעוויוויץ איז אונז בע־סער געווען, האָט דער שיינער דזשעק גע־זיפצט, — דאָרט האָבן מיר געלעבט ווי גראַפן, אָך! ווען מיר וואָלטן פאַרבליבן אין שלאָס, וואָלט איך . . .

— וואָס וואָלסטו?

— געהייראַט די שיינע און ליבנסווור־דיקע אַליס.

— גיי צום טייוול מיט דיינע ווייבער,

— האָט דער פּראָפעסאָר אויסגערופן בייז.

— ער זאָגט ניט, אַז מיר וואָלטן געקאָנט ווערן רייכע מענשן פון גראָף אַלפרעד, זאָנדערן ער זאָרגט זיך וואָס ער האָט ניט געקאָנט הייראַטן די יונגע גרעפין.

—אָך, ווען דו זאָלסט וויסן, וואָס ליבע איז, וואָלסטו אַזוי ניט גערעדט, — האָט דער שיינער דזשעק געזיפצט.

— לאָז צורו די ליבע און לאָמיר בעסער ריידן פון וויכטיקערע זאַכן. ווען האָסטו געשריבן גראָף אַלפרעד ער זאָל דיר ברייג־גען דאָס געלט אַנשטאָט די באַנק־נאָטן,

וואָך ענד ספּעשלס

פריין זיינען גוט פאַר דאָנערשטאָג, פרייטאָג און שבת פון היינטיקער וואָך דעצעמבער 11, 12 און 13

טיי, בלוי ריבאָן, אינדיאַ סיילאָן, אַ פונט	45c	ברויט, פולער 16 אונץ לאַבן	4c
ראָזינקעס, סאַנמייד נעקטאַר סידלעס, 15 אונץ פעקל, 2 פעקלאַך	25c	וויינאַ לאַבן	5c
מאַקאַראָני, עקסעלסיאָר ברענד, 5 פונט באַקס	29c	קאַריליאָן קעז, גוט, געשמאַק, שמירט זיך ווי פוטער. ½ פונט פעקל	17c
אַרבעס — אַנטאַריאָ סיוו 4 נייער פעק נומ. 4. הויכע טין. 3 טינס (באַנרענינגס 6 טינס צו אַ קאַסטאָמער)	22c	דאָמעסטיק כשר שאָרטענינג 1 פונט קאַרטאָן. 2 קאַרטאָנס	25c

די אויבן אָנגעוויזענע פריין זיינען כלוים עטלאַכע פון אונזערע ספּעשלס פאַר היינטיקער וואָך

NEALS STORES

"וואו עקאָנאָמיע הערשט"

1302 MAIN STREET 974 MAIN STREET

WALKER
CANADA'S FINEST THEATRE
טעלעפאָן 28 683
היינט און אַ גאַנצע וואָך
"גרידער"
אונטן, $1, 75c., 50c., 25c. | פּלוס מאַטינעס 50c., 25c. | טעקס
אָרקעסטער פון 9 מוזיקער

NEW PALACE THEATRE
היינט, מאָרגן און שבת
וואָרנער אַרלאַנד, אין
"די רעטיינג אָף דר. פין. מאַנטשו"
אויך קאָמעדיע, פּיטשורעסק און א. וו.

וועלכע מיה האָבן אים אָפּגעשיקט?

— איך האָב אים געגעבן דריי טעג צייט ער זאָל מיר צוברייגגען דאָס געלט אין שענק פון רויטן דזשאָן צווישן איינס און צוויי ביינאַכט.

— דאָן מוזן מיר מאָרגן ביינאַכט גיין צום רויטן דזשאָן און וואַרטן אויף אים. גראָף אַלפרעד איז אַ פּינקטלאַכער מענש, ער וועט געוויס ניט לאָזן וואַרטן אַזעלכע גוטע פריינט ווי מיר זיינען אים.

— ווי גיין מען אָבער אַרויס פון דאָ־נען? — האָט דער שיינער דזשעק גע־פרעגט, — ווען איך זאָל וויסן, אַז גראָף אַלפרעד האָט ניט אָנגעצייגט אין דער פּאַ־ליציי וואָלט איך אַרויסגעגאַנגען דורך דער טיר.

— דו נאַרישער יונג! — האָט דער פּראָפעסאָר אויסגערופן, דו קאָנסט נאָר פון ליבע דענקען. ביזטו דען ניט געווען אויבן? האָסטו ניט געהערט ווי מען האָט געקלאַפּט אַן געריסן די טיר. די פּאָליציי היט אונז גוט אָפּ. איך קאָן שווערן ביי אַלע הייליקע, אַז פאַר אונזער הויז שאַפט צירן אַרום צען געהיים פּאָליציסטן.

—אַלזאָ, וואָס טוט מען? — האָט דער שיינער דזשעק אויסגערופן, ווען גראָף אַל־פרעד וועט קומען צום רויטן דזשאָן און וועט אונז ניט טרעפן וועט ער ניט גיבן דאָס געלט, אָדער דער רויטער דזשאָן וועט ביי אים אַלעס צו נעמען און מיר וועלן בלייבן מיט אַ לאַנגער נאָז.

— ווייסטו וואָס? — איך וועל אַליין גיין צום רויטן דזשאָן, — האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט.

— ניין, מיין פריינט, דאָס וויל איך ניט, — האָט דער שיינער דזשעק געענט־פערט, ווען. דו קאָנסט ניין, קאָן איך אויך גיין מיט דיר.

— היינט איז אָבער אוממעגלאַך, מיר מוזן וואַרטן ביז מאָרגן.

(ווייטערעס קומט)

היגע סיגאַר סטאָר באַגנב'עט אויף צוויי הונדערט דאָלאַר

די יוניטעד סיגאַר סטאָר, 344 פאַר־טעדזש עוועניו, איז נעכטן ביינאַכט באַ גנב'עט געוואָרן אויף $200 דאָלאַר אין מזומן.

די גנבים האָבן זיך אַריינגעבראָכן דורך אַ דאַך־פענסטער אין דער דערביי־איקער שולטע יוניטעד סטאָר, און דער־נאָך זיינען זיי דורכ'ן קעלער אַריין אין סיגאַר סטאָר, וואו זיי האָבן אויפגעבראָ־כען די פייער קאַסע און אַרויסגענומען דאָס געלט.

יהודה־לייב ליוויי ע"ה

צו מרס. ליוויי מיט די קינדער און דער גאַנצער משפחה.

אין טיפן טרויער טרויערן מיר צוזאַמען מיט אייך אויף דעם גרויזאַמען און טראַגישן פאַרלוסט פון אייער ליבן און טייערן מאַן און פאָטער. טרייסט ווערטער קאָנען ניט לינדערן אייערע גרויסע שמערצן, דאָס פילן מיר טיף אין הארצן. מיר קאָנען נאָר האָפן און וואַרטן אויף דער טרייסט פון דעם גרויסן דאָקטאָר. זאָל די צייט שטאַרקן אייערע געמיטער און היילן אייערע טיף פאַרוואונדעטע הערצער.

סוויפט קוירענט קאָמיוניטי

ברודער מאָרד

העכסט אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

סייל פּאָסטערס

געמאַכט

אין 24 שעה

שיין און צוציענד

ביי

"דאָס אידישע וואָרט"

מיר האָבן אַן אויסוואַל פון הונדערטער קאַטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באַצירן די פּאָסטערס

מיר טוען די גאַנצע אַרבעט

שיקט אונז בלויז אַריין די פּרייזן פון די אַרטיקלען וועלכע איר ווילט אַרויס־שטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאַר אייך דאָס איבעריקע

שרייבט אין וועלכער שפּראַך איר ווילט צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED

165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

Classified Section קלאַסיפייד סעקשען

ספּעציעלע פּרייז פאַר אַדווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג

אין מאַל 5 ל. פאַר "אַנטיק"		פאַר 3 מאָנאַטן	$2.15
פאַר אַ יאָר 20 ל.		פאַר 6 מאָנאַטן	$4.00
פאַר אַ מאָנאַט 75 ס.		פאַר 1 יאָר	$7.50

:: פּערזענלאַכעס ::
PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פאַרטרעדש עוו. איבער לייסאַנס טעאַטער נייסטע בעסטע פּאַסט טראַם און וואָלץ סטעאַם טלאַסן און סטריטלי פּריוואַטע לעקציעס. מולער קורס פון לעקציעס $5.00.

ראָבערט גרעי סקול פון פיזישער קולטור
83 באַלמאָראַל פּלייס, טעלעפאָן 39 409.

R.B. ORMISTON
פּלאַריסט
צוויי סטאָרס צו אייער באַדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראַפירט אינערעל

לייף אינשורענס
בעסער צו האָבן אַ פּאָליסי און ניט דאַרפן עס, אייער דאַרפן דאָס און ניט האָבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

וויקער פּוירניטשער און בייבי קערעדזשעס פאַרריכט. ספּעריי עפּעיינטעס און אַפּהאָלסטערד.
WILLOW ART FURNITURE COMPANY
288 GRAHAM AVE. PH. 24 677

אַקטיוו מעסענדזשער טעלעפאָן 26 062
באַנס, מאַטראַסיילקס, טראַקס. דעליווערי אין אַלע אירע בראַנשעס.
AACTIVE MESSENGER SERVICE
119 Albert Street

טייפרייטערס
באַנקראָט סייל, דעמאָנסטראַנטס, אַנדערוואוד, וואָדסטאָק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

גנבה און האָלד אָפּ
עפּידעמיע אין איצט פאַרשפּרייט אין שטאָט. פאַרזיכערט זיך קעגן פאַרלוסטן!
האָלד אָפּ פּאָליסיס, $10 אַ יאָר.
גנבה פּאָליסיס אין הייזער, בלויז $5.50 אַ יאָר
גנבה פּאָליסיס פון סטאָרס און אַנדערע געשעפטן, $13.50 אין העכער.
פאַר קאַוט פּאָליסיס פאַרזיכערט קעגן אירגענד וועלכן פאַרלוסט, $2 פון יעדע $100.
אויב איר דאַרפט אירגענד וועלכע אינשורענס, זעט
ח. פּערלמאַן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

הייסע וואַסער קאַר היטערס $ 7.50
"עקסהאַוסט" קאַר היטערס, $10.00
טרייבט ניט קיין קאַלטע קאַר היינטיקן ווינטער. און מאַכט ניט קיין טעות אין דעם פאַרט היטער וואָס איר קויפט. אונ־זערע נייע "עקסהאַוסט" היטערס זיינען זיכער און גיבן מאַמעגטעל אַ סך היץ. זיינען פּאַסיק פאַר ביזנעס אָדער פאַמיליע קאַרס. הייסע וואַסער היטערס זיינען לאַנגזאַם, אָבער גוט וועלן שטענדיק גע־טריבן. לאָזט אונז אַריינשטעלן פאַר אייך איינעם היינט.
MAGIC TIRE & BATTERY SERVICE
424 Graham Avenue

געשעפט געלעגענהייטן
Business Opportunities

אַפּאַרטמענט בלאָק, 17 סוויטס, יערלאַ־בער רענט $4.000. איינגנטימער מוז פאַר־קויפן. פּרעגט זיך נאָך.

דזשעזעראַל, שטעטל פון 400, סמאָק $11.000. צו 75 סענס, וועט נעמען אַ הויז אין שטאָט אין טרייד.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

צו פאַרקויפן אַ סעקאָנד האַנד פּוירניטשור סטאָר. דאָס פּלאַץ איז אין אַ גוטן לאַ־קיישאָן אין אַ גרויסער שטאָט פון סאַס־קאַטשעוואַן, און איינגעטרייעט פאַר די לעצטע 15 יאָר. גוטע טערמינען צו פאַר־אַנטוואָרטלאַכע פּערזאָנען. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 3386.

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

גוטע דאָבל הויז פון 14 צימערן, אין נאַרט ענד, צו פאַרבייטן פאַר אַ סטאָר אין שטאָט אָדער אין קאַנטרי.

גוטע דזשענעראַל סטאָר, לעבן שטאָט, צו פאַרבייטן פאַר אַ באַנגאַלאָו אין דער נאַרט ענד.

גוטער בריק טעראַס פון 7 וואוינונגען, צו פאַרבייטן פאַר אַ גוטער פאַרם און אַביסל קעש.

סוויטס, הייזער און באַנגאַלאָוס צו פאַרקויפן אין פאַרשיידענע געגענדן אין שטאָט. זייער מעסיקער רענט.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

"האַלב אָפּ" אינשורענס $10 אַ פּאָליסי.

געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

:: שטעלע פאַרלאַנגט ::
SITUATION WANTED